

Klæbu Historielag

Fra innholdet:

- Gamle veger i Klæbu
- Tømmerfløting på Brungmarka
- Reisen til det store utland

Pris kr. 80,-

Årsskrift 2013

Styrets sammensetning i 2013

Kåre Haugen, leder
Atle Elverum, nestleder
Ann-Mari Haugness, kasserer
Alf Steinar Tømmervold, sekretær
Asgeir Gunnes, styremedlem

Varamedlemmer:
Ragnar Thesen
Sissel Nordseth
Kristine O. Stene

Hilsen fra styret

Det er tid for ei oppsummering fra styrets side. Hitil har året stort sett gått etter planen. På grunn av at vi drifter Teigen bygdemuseum så blir noen av våre arrangementer knyttet opp mot dette stedet. Enkelte arrangement har ikke så mye med historisk arbeid å gjøre, men det fører til at mye folk tar turen til den naturskjønne plassen i løpet av sommerhalvåret. Museumskomiteen med flere har lagt ned mye arbeid der de siste årene, og uteområdene har fått en vesentlig standardheving. Det er viktig å bevare stedet som et bygdetun der folk kan møtes til forskjellige typer tilstelninger.

Mye av vårt historiske arbeid foregår i forskjellige komiteer. De som har tatt for seg den gamle delen av kirkegården, samlet inn en god del historie og laget forslag til en framtidig brukerplan, er snart ferdig med sitt arbeid. Det samme gjelder arbeidet med Halsetheimenboka. Vi har en arbeidsgruppe som skal få utført bevaringstiltak på resten av muren under den gamle Forseth mølle. Til dette arbeidet får vi en del støtte, blant annet fra vår lokale bank. Den har også støttet oss på et par andre prosjekter, noe vi setter stor pris på.

Vi har gått inn i et samarbeid med kommunen om registrering av gamle kulturminner. Dette er et omfattende arbeid, og vil bli lagets hovedoppgave de neste par årene.

I historielaget har vi mange aktive og dyktige personer som legger ned et stort arbeid innenfor et bredt spekter, fra finmekanikk på gamle motorer og maskiner, til de som driver med mer teoretiske oppgaver. Dette er et svært viktig arbeid for å ta vare på og videreføre vår kulturhistorie.

Til slutt vil jeg på vegne av styret takke kommunen og andre samarbeidspartnere for et godt og konstruktivt samarbeid. Takk også til sponsorer og alle andre som stiller opp og tar et tak. Dere er helt nødvendig for at laget skal fungere.

Klæbu, oktober 2013
Kåre Haugen
leder

Redaksjonskomitéen i 2013

En hjertelig takk til alle som har bidratt med artikler og annet til årets blad!

Stig I. Sjøbakk (red.)

Kåre Haugen

Marit Kleven

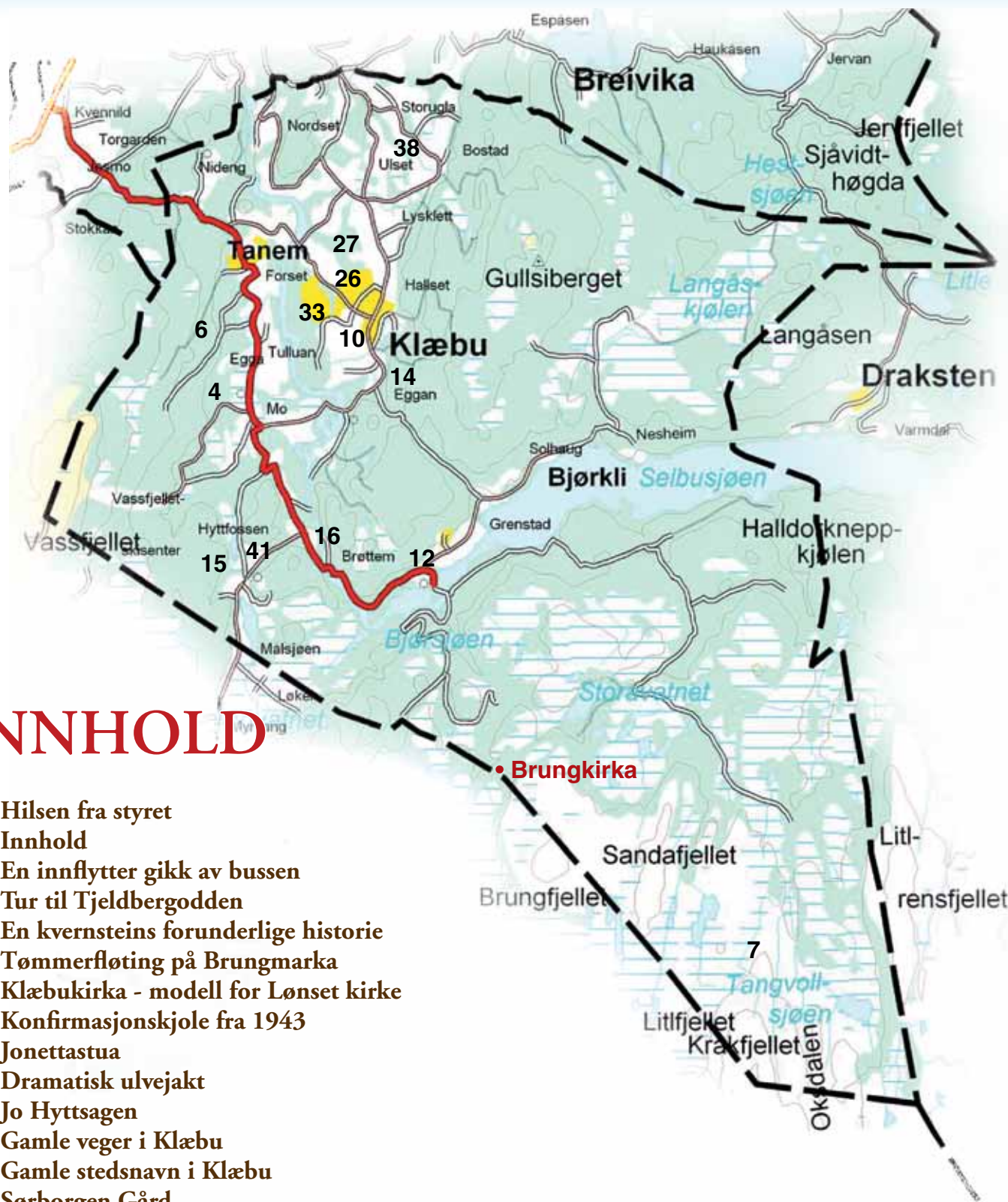
Brynhild Buan Iversen

Bjørn Rønningen

Kristine O. Stene

Eivind Unsmo

redaksjon@klabuhistorielag.no

INNHold

side

- 2 Hilsen fra styret
- 3 Innhold
- 4 En innflytter gikk av bussen
- 5 Tur til Tjeldbergodden
- 6 En kvernsteins forunderlige historie
- 7 Tømmerfløting på Brungmarka
- 10 Klæbukirka - modell for Lønset kirke
- 12 Konfirmasjonskjole fra 1943
- 14 Jonettastua
- 15 Dramatisk ulvejakt
- 16 Jo Hyttsagen
- 21 Gamle veger i Klæbu
- 26 Gamle stedsnavn i Klæbu
- 27 Sørborgen Gård
- 28 Reisen til det store utland på 1940-tallet
- 32 Rebus
- 33 Gunnartrøa
- 38 Historien om Salem Bedehus
- 41 Sommerturen
- 43 Glimt fra våre gamle kirkebøker

Bildet på framsiden:
Utløpet av Tangvollsjøen
Foto: Bjørn Rønningen

EN INNFLYTTER GIKK AV BUSSEN

Av Kai Nordseth

5. februar 1970 gikk en forvirret og ukjent ung mann av ti-ruta ved Bromstadsaga på Tulluan. Han hadde reist hele dagen; ... fra Hustad sivilarbeiderleir i full snøstorm, via Molde med overgang til Mørelinjen, korte røykestopp ved ferjeoverfartene underveis, middagsstopp med kjøttkak' i Surnadal, og til sist bussbytte på Leuthenhaven ... til KLÆÆÆBU !!?

Klæburuta var nesten tom der den snirklet seg ut av byen og inn i mørket: Kambrua, Amunddal, Storugla (?), Bostad og Lysklett. Hesttrø ble et lyspunkt på turen: et par gatelamper, en velassortert dagligvareforretning Holthes Eftf., og LEVENDE mennesker på holdeplassen! Første Klæbygg som brøytet seg inn var minst 2 meter høy, bred som en låvedør, svartmusket med et brutalt utseende. Uten foranledning dro han fram en blikkeske med småpenger som han triumferende viste fram til bussjåføren. Deretter slo han til med en uhyggelig skoggerlatter, forlot bussen i full fart, og sprang opp til den store husklynga bak butikken. Innflytteren satt sjokkert tilbake etter å ha møtt sin første klæbygg: Rulle på pleiehjemmet! (Senere skulle han selv få æren av å kikke i pengeskrinet til Rulle: en stor hedersbevisning fra en av Hjemmets snilleste beboere.)

Innflytteren kom fram til fullt ferdig familie: kone som hadde reist til Klæbu i forveien, Oslo-født eldste sønn, og nr 2 som var født på Stiftelsen ved årsskiftet. Vi hadde fått tilbud om å flytte inn hos sviger-bestemor: ”små unga skal itj veks opp i Oslo”. Svigeronkler og -tanter forefantet i rikelig monn i nabolaget. Dermed ble overgangen fra storbyboere til Klæbygg langt lettere for oss enn for mange andre som flyttet til Klæbu i stort antall denne tida, men det fantes utfordringer. I Tigerstaden kom varmt og kaldt vann ut av veggen fra det kommunale Maridalsvannet, avløp og uhumskheter forsvant ut av gulvet på vei mot Oslofjorden og nabokommunene, søpla dyttet vi inn i ei luke i oppgangen for aldri mer å se den igjen. I Klæbu var alt annerledes: søpla kjørte vi den første tida ned til raskplassen ved Folkets Hus på et gammelt barnevognunderstell, avløpet måtte staves regelmessig, det gamle røropplegget krevde vedlikehold og utskifting. Fra å være en urban og høykulturell tre-neva fra beste Oslo Øst, utviklet innflytteren etter hvert visse praktiske evner, men det tok sin tid!

På Tulluan havnet vi i et godt nabolag med høyt utviklet dugnadsånd: veilys og vannledninger ble lagt ved felles innsats, senere kom fast veidekke og felles avløp som offentlige bidrag. Opprinnelig hadde Tulluan og Lappen-grenda små private vannverk med svak kapasitet til en raskt voksende bebyggelse. På Tulluan hadde en av de siste vintrene vært så kald at demningen måtte isoleres med Glava-matter for å unngå frost. Utover våren ble mattene glemt, og var fullstendig oppløst når vår-dugnaden kom på besøk. Vel, skaden var skjedd, og vi fikk samtidig forklaring på at det aldri har trengtes refleksbrikker for oppsitterne på Tulluan ... vi var allerede sterkt selvlysende etter daglig Glava-inntak! Veistandarden var en tilsvarende kilde til bekymring. Tross riksvestatus tok det lang tid før veien fikk fast dekke, og det ”løse” dekket var best egnet til å følge skotøyet inn i entreer og på kjøkkengulv ... hele året, i all slags vær. Mangelen på veilys i altfor mange år skapte sammen med veidekket mange rare situasjoner i

grenda; det var fullstendig svart ute senhøstes og under svartvinteren. ... forgjengere var fritt vilt, biler hadde full blendingseffekt flere minutter etter passering, når rutebussen stoppet fant vi ikke inngangsdøra i sterk synshemming.

Nei, veilys, asfalt, felles vann og avløp: det er lykken det!

Mange av innflytterne havnet på Hjemmet som første arbeidssted: Klæbu Offentlige Pleiehjem, Klæbu Pleiehjem og etter hvert Hallsetheimen. Så også innflytterfamilien, mannen først som sivilarbeider i drøyt 15 måneder og deretter et nytt halvår i ren nytelsessyke, kona deretter som nattevakt og derpå vanlig avdelingsansatt. Hjemmet var et merkelig arbeidssted; en stat i staten fullstendig uavhengig av kommunen, en kjempearbeidsplass med ansatte fra hele regionen ... ja nesten hele landet. Som sivilarbeider skulle jeg egentlig danne et litt sært mindretall i arbeidsstokken; vi var en blanding av trosnekttere, raddisser, og andre småtinger. Rett før min egen ankomst hadde bl.a raddis-gjengen arrangert kinesisk aften i peisestua på Festsalen, festet med sterk drikk og avsaide bein på salongbordene ... lite populært! Imidlertid bodde jeg ute i bygda, gikk inn i vanlig pleieturnus på Paviljong 2 Pleiesida, og fikk vanlig omgangskrets lokalt. Både kona og innflytteren var dessuten engasjert i lokalpolitikken og fagforeninga, og fikk bekjentskaper også denne veien. De næreste arbeidskollegene på avdelinga husker jeg med stor glede den dag i dag.

Etter hvert som tida gikk måtte imidlertid også innflytteren søke lykken i Trondheim; arbeidsveien ble for tung og vanskelig uten bil i lange perioder (men jeg har sittet på med en lang rekke av Klæbus hyggeligste bileiere disse to åra). Etter først å ha slitt kontorkrakken på NTH Hovedbiblioteket et forferdelig langt halvår, havnet jeg hos rørgrossisten K. Lund på Tempe i etter hvert en rekke funksjoner: det riktige yrkesvalg for en fremadstormende ung mann. Pendlertilværelsen med buss og egen bil skapte litt mer avstand til dagliglivet i Klæbu, men engasjement i politikken og i livet til barn og barnebarn har kompensert mye. Kanskje et godt tegn på at man er i ferd med å bli stedbunden og at Klæbu utvikler seg videre: ... på store høytidsdager kjenner jeg flere på kirkegården enn ute i bygda!

Dette var en liten enkel betraktning fra INNFLYTTEREN, en av mange tusen Klæbygg med bakgrunn fra et helt annet sted i kongeriket. Vi er mangslungne som ”sandkorn i ørkenen”, vi er flertallet av kommunens etter hvert store antall innbyggere, vi sniker oss inn i maktposisjonene i bygda, men vi blir for evig bare innflyttere! Selv har jeg to sønner som er ekte Klæbygg, en kone som er i alle fall 90% Klæbygg, mens jeg selv forblir ”innflytter” ... etter 43 år på Tulluan og her i Skithusdalen. Ja, ja ... artig lell!

TJELDBERGODDEN – MELLAND FORT

Av Ragnar Thesen

Tidlig søndag 29. september var det klart for høstens tradisjonelle busstur for medlemmer i Klæbu historielag. Som tradisjonen tilsa, - stilte Torbjørn Liem også denne gang opp som sjåfør for en historieinteressert gjeng med klæbygger. Etter bussens siste «anløp» på Tanem var hele 43 stykker «påmonstret» nettbussen.

Årets turmål var kystkommunen Aure på Nordmøre; - en vakker kommune med vel 3500 innbyggere.

Første stopp ble imidlertid gjennomført på Bårdshaug Herregård, Orkanger, hvor klæbyggene inntok en solid frokost denne siste søndagen i september.

Med Jan Kåre Berg som lokalkjent guide fortsatte bussen deretter over Våvatnet mot Kyrksæterøra (eller «Øra» som benyttes i dagligtale). En fin høstopplevelse med flotte farger over «fjellet». Fra «Øra» overtok undertegnede (dvs. Ragnar Thesen) med litt spredt informasjon om «likt og ulikt» i så vel Hemne, men aller mest Aure kommune.

Søndagens første mål ved Trondheimsleia var Tjeldbergodden i Kjorsvikbugen («Bugen»). Før bussen svingte inn på dette kjente anlegget hadde vi bl.a. passert «hyttesamfunnet» Taftøyen/Taftøysundet med vel 100 hytter. Ved metanolanlegget kunne grunneier (og hjortejeger) Martin Buhaug informere om ulike sider ved dette kjente Statoilanlegget fra 1997. Tjeldbergodden har hatt og har svært stor betydning for lokalsamfunnet i «Bugen». Uten dette industriområdet hadde ikke hurtigbåten mellom Kristiansund-Trondheim anløpt lokalsamfunnet. Sikkert er det også at butikken med «post i butikk» da ville vært nedlagt. Som planlagt kunne alle 43 innta bussens behagelige seter etter en time på Tjeldbergodden.

Torbjørn manøvrerte deretter det lange kjøretøyet forsiktig fremover på en kjørevei som «krympet» i bredde. Med tunge skyer hengende ned fra himmelen nådde vi etter omtrent 45 minutter vårt neste mål, Melland Fort på Skardsøya.

Ved Finnset gård hadde guide Ivar Olaf Halse allerede tatt oppstilling for både å vise oss veien utover til fortet + fortelle om dette området som tyskerne det siste krigsåret hadde omgjort til et sterkt befestet «Stützpunkt Melland».

Etter noen kaffekopper og skuffkake fikk vi en interessant beretning om fortet med dens kanoner og bygninger. Vi undret oss over hvorfor tyskerne hadde anlagt denne festningen i krigens siste fase, men det var kanskje vanskelig for okkupasjonsmakten å innse at de ville tape 2.verdenskrig. Uansett hadde tyskerne med stor energi fra tidlig i 1944 presset et stort antall krigsfanger (og sivile) til å bygge/bidra til at festningsanlegget ble en realitet. På det meste var 1000 mann i arbeid. Aller mest imponerende var historien om jernbaneanlegget med bruer/traseer på 5-6 km. Selve festningsområdet var forresten flott og strategisk plassert med utsikt sørover til Smøla og til Terningen fyr i nord..

Ved slutten av omvisningen falt noen regndråper ned på sindige klæbygger. Etter noen timer ved «tyskernes utpost» kunne vi slappe av i bussen mens Torbjørn nok en gang ble utfordret av Skardsøyas til dels smale veier.

På vei til vårt siste mål og middag på Aure Gjestegård måtte vi krysse Torsetsundet over den enveiskjørte Torsetbrua. Vel fremme i Aure sentrum kunne vi dessuten se Aure kirke; - den største trekirken i Møre-og Romsdal; - ferdigbygd i 1924. Men sulten hadde nå «meldt sin ankomst». Bacalao og sviskegrøt forsvant relativt hurtig ned i sultne mager. Kanskje interessant å vite at den første klippfisk (bacalaoens råstoff) ble laget på Tustna allerede i 1690-årene. Etter en sammenslåing av kommunene Tustna og Aure i 2006, ble «storkommunens» navn Aure, mens Tustnas «klippfisk» fikk plass i kommunevåpenet.

Etter påfyll i tomme mager, var det nå tid for «retrett» til Klæbu. Selv om været var av skiftende karakter, fikk vi en fin tur inn Årvågsfjorden og opp til Brekka. Over Hemnekjølen kom mørket sigende og det var helt mørkt da Kåre Haugen takket for en fin tur til Nordmørskysten.

EN KVERNSTEINS FORUNDERLIGE SKJEBNE

Av Eivind Unsmo

Tilfeldige veivalg kan tidvis føre til morsomme opplevelser. Det er mange veifar og stier i Vassfjellmarka, og dermed tilsvarende mange mulige nedfarter. Tilfeldighetene gjorde at valget denne dagen falt på en vei som førte ned til Forsethgruva. Her oppe mot steinbruddet er det massedeponi, med mottak av rene fyllmasser fra Trondheimsområdet. Det ferdigstilles for tiden en buffersoner mot bygda, og på vei forbi området fikk jeg se en stor kvernstein i ei veiskjæring.

Interessant! Vel hjemme gikk telefonen til Ole Arild Hauge, som driver stedet, for å forhøre meg litt om steinen. Han var bortreist på kurs, men to dager etter får jeg en telefon i retur, han er oppe i området, men kan ikke finne kvernsteinen.

Vi avtaler å møtes på åstedet, og det viser seg at i løpet av de to dagene som har gått, har en maskinfører vært i området og planert området, veigrøfta er perfekt formet. Men perfekt eller ikke perfekt, Ole Arild er bestemt på at steinen skal finnes. Gravemaskin blir rekvirert og dirigert. Grav; lyder ordren. Nå var det ikke så lett å anwise akkurat

hvor kvernsteinen lå begravd, så grøfta ble endevendt før den omsider dukket opp.

Ingen har så langt funnet ut hvor kvernsteinen har tjenestegjort. Men det som er temmelig sikkert, er at den er hogd ut av fjellet i Tydal, blitt fraktet over Selbusjøen, over Ståggån og havnet i en eller annen bekk i regionen. Etter å ha fullført arbeidsdagen der, har den så blitt plukket med og plassert som utsmykning, trolig på en industritomt eller lignende. Så skulle vel denne eiendommen rehabiliteres, kvernsteinen ble lastet opp sammen med annen masse, og siste endeholdeplass kunne lett blitt som fundament i en veiskjæring i Vassfjellet.

Nå ville skjebnen det annerledes. Trolig vil den få en plassering langs en av turstiene i Vassfjellet, og kanskje igjen få et anerkjennende klapp av en menneskehånd i ny og ne.. Steinen har for øvrig de vitale mål av 1m i diameter, 17 cm innvendig diameter, 16 cm tykkelse i sentrum, og 9 cm tykkelse i ytterkant.

Stein med groper

Denne steinen lå oppe på en tørr mo ved Forsethdalen. Den har to groper, på motsatte sider. Steinen er levert inn på Vitenskapsmuseet i Trondheim, og vi håper å få en teori på hva den kan være brukt til i løpet av vinteren. Vi kommer i tilfelle tilbake til dette i neste nummer. Hvis noen av leserne har teorier, eller gjort tilsvarende funn, er dette svært interessant.

TØMMERFLØTING PÅ BRUNGMARKA

Av Bjørn Rønningen

«Harald Hegstad og jeg holdt på nede i elva. Plutselig kom vatnet. Det viste seg at han som satt oppe i elva og skulle varsle når vatnet kom, hadde sovna. I firsprang kravla vi opp en bratt skrent og holdt oss fast i noe småbjørk. Slik hang vi mens det stod på. Gjennomvåt og utslitt, men med livet i behold, slapp vi oss ned da vatnet avtok.»

Vi sitter i stua til Arne Kolstad. Arne var en sesong på 1950-tallet med på tømmerfløting. Fløtinga fant sted i Brunga og Tangvolla og minnene fra den gang er både mange og gode. Det ble kjørt to sleppinger pr. dag og tømmeret ble enten tatt på Brøttemssaga eller kjørt til byen. Fløterarbeidet var godt betalt og om kveldene fikk fløterlaget god tid til både å prøve fiskelykka og drive kortspill.

Gunnar Bostad kan titulere seg som damvokter. I sesongene 1964 og -65 vokter han Donnøy-dammen. Gunnar har også en artig historie å fortelle:

«Ved den nederste brua i Donnøyelva er det smalt og en stokk hadde kommet på tverra. Det hadde dannet seg ei vål på 100 m² som var umulig å få løst opp. Gode råd var dyre; samtidig med at vatnet ble satt på, ble en dynamittgubbe plassert på ei lang stang og lunta tent. Arvid Lyngstad skulle føre stanga med dynamittgubben bort til låsstokken som holdt det hele. Denne manøveren krevde både timing og presisjon, men Lyngstad var ikke riktig heldig. Smellet kom 200 meter nede i elva så vannspruten stod og fløterlaget fikk seg en god latter».

På denne tid var det radiosamband mellom dammen og fløterlaget. Dette gjorde arbeidet bedre og sikrere. Selv om begrepet HMS ikke var kjent på denne tida, minnes Gunnar at de hele tida tenkte sikkerhet og aldri tok noen unødige sjanser.

Slagdammen i Tangvolla. Det er lite i dag som vitner om at det har vært et damanlegg her. Kun noen store stokker på østsida av elva er igjen.

Vi tar også med en episode sakset fra boka »Sagbruk og fløting i Selbuassdraget gjennom 310 år».

Det er Kristian Renå som forteller:

«Et år i Tangvolla var det en farlig situasjon. Det ble brukt en felldam opp på myrene (Slagdammen). I den store vårfloppen hadde dammen blitt så full at damvakta fryktet for at den ble gravd ut. Slik slapp damvakta vatnet tidligere enn avtalt. Mannskapet var i ferd med å løsne en tømmervål under Storfossen. Fossen er så høy og bratt at vatn og tømmer gikk rett ut i lufta. Flomvatnet kom overraskende på karene som hivde seg til side og kom seg på land. Jeg berget meg ved å springe over på tømmeret som gikk rundt i bakevja under fossen. Heldigvis ble alle berget».

Damanlegget i Donnøyvatnet slik det framstår i dag. En kan tydelig se hvordan anlegget var bygd.

Vannet slippes i Donnøydammen (1964)

Damanlegget slik det så ut i 1964

Fløting av tømmer har hatt stor betydning for landets bosetningsmønster gjennom tidene. Skogen var viktig for både skogeier og for hele samfunnsøkonomien. Sannsynligvis har det vært fløtt tømmer i landet helt tilbake til jernalderen. Allerede før 1350 ble det drevet tømmerfløting i Drammensvassdraget. Vandreven sag gjorde tømmerdriften lettere og eksporten økte. I løpet av 1600-tallet ble hele Glommavassdraget brukt til tømmerfløting. I Selbu finner vi de første opptegetninger fra fløting tilbake til 1660. Vi kan konkludere med at tømmerfløting på Brungmarka har vært drevet i større og mindre omfang i mange generasjoner.

De største tømmerdrifter finner vi perioden 1950-1965. Etterhvert kom det veier og maskinelt utstyr som tok over for elvetransporten. Siste fløting i Tangvolla fant sted i 1967. Fløting har alltid vært et spennende, men farlig og slitsomt

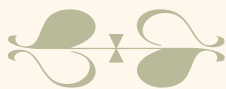
yrke som krevde sin mann fullt ut. I tillegg var fløteren utsatt for stor risiko. Ofte gikk han gjennomblaut hele dagen. Likevel stundet fløterne mot våren og fløterlivet. Det var som om elva trakk dem til seg. Fløterlivet er ikke bare historiene om farlige situasjoner, halsbrekkende vågestykker og hard slit.

Fløterlivet hadde en egen tiltrekning, en spesiell stemning over seg, en stemning som var typisk for årstida og den naturen som fløtinga foregikk i. For dem det gjaldt var dette selve vårfesten, og de minnes stunder de satt på elvebredden med en putrende kaffekjel over bålet. Praten gikk om fløting og skogsarbeid og om våronna som skulle vært unnagjort i disse dager. Men den fikk vente til fløtinga var over. Det var bedre fortjeneste å fløte tømmer enn å drive våronn.

Storavatnet ble også demt opp for å gi nok vannmasser i Brunga. Bildet viser damanlegget i Storavassbekken.

Slagdammen i Brunga. Tydelige rester etter damanlegget.

Spora etter fløtingsanleggene på Brungmarka er i ferd med å forsvinne. Historielagets årsskrift vil med dette dokumentere med bilder det som er synlig i dag. Alle bilder er tatt sommeren 2013.

Bildet er fra utløpet av Tangvollsjøen. Har var det også et damanlegg. Rester etter dette er ikke å se lenger. Det er i ettertid bygd opp en tømmerdemning ovenfor Tangvollfossen for å heve vannspeilet i sjøen.

Kilder:

Samtaler med Arne Kolstad og Gunnar Bostad.
Boka «Sagbruk og fløting i Selbuvasstraget gjennom 310 år».
Foto: Gunnar Bostad (sort/hvitt bilder fra 1964)
Bjørn Rønningen

KLÆBUKIRKA - MODELL FOR LØNSET KIRKE I OPPDAL

Lønset kirke fra 1863 er Trøndelags yngste åttekanta kirke. Opprinnelig var den planlagt som korskirke. At den fikk åtte kanter kan Klæbu kirke og Klæbu seminar ta mye av æren for.

Av Kristine O. Stene

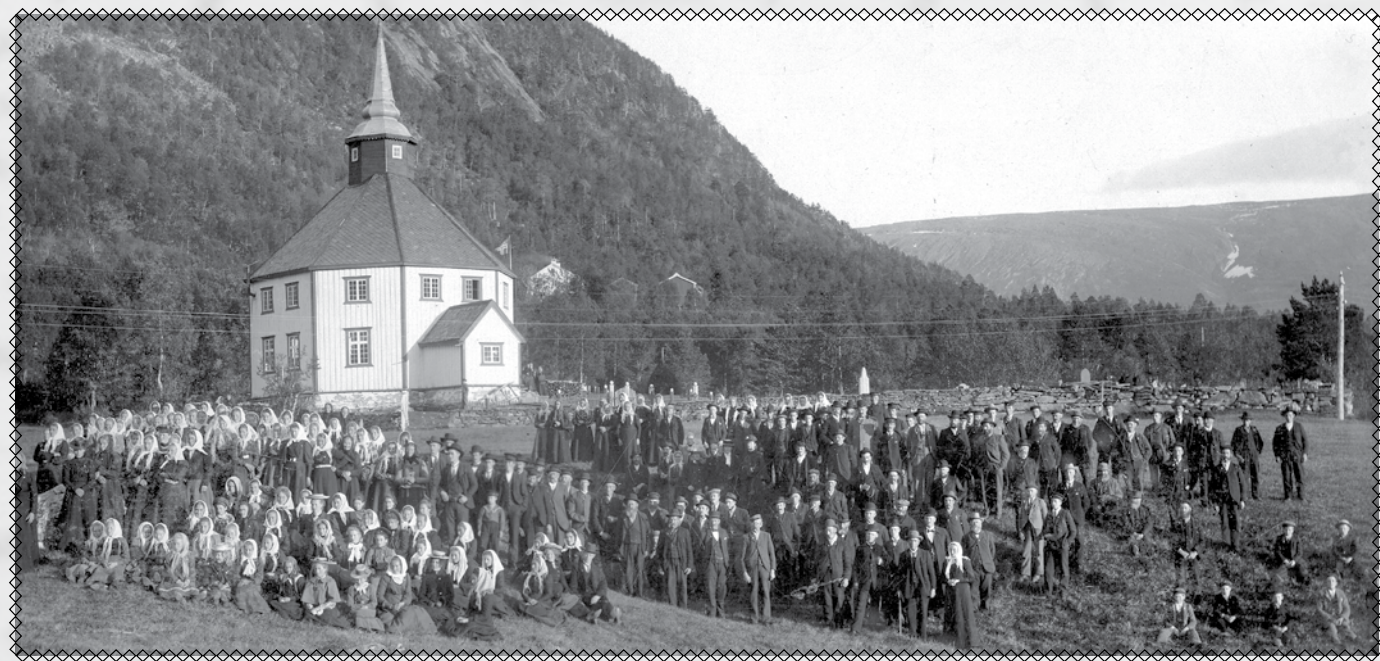
Folketallet i Norge vokste kraftig fra 1700-tallet til midten av 1800-tallet. Slik også på Lønset, lengst vest i Oppdal kommune. Mindre enn hundre år etter at bygdefolket satte opp en korskirke i 1772-74, var denne blitt for liten. Presten mente dessuten at "nuværende kirke er mørk, trang og uhyggelig"! Men tømmeret hadde stått seg godt og kunne kanskje brukes opp igjen. Men nedriving kunne ikke godkjennes lokalt, her måtte det en kongelig resolusjon til. Den kom i 1858 og sa at nytt kirkebygg skulle utformes i samme korsforma stil som forrige. Ikke alle syntes det var en god idé.

Seminarist Jamtseter tar saken

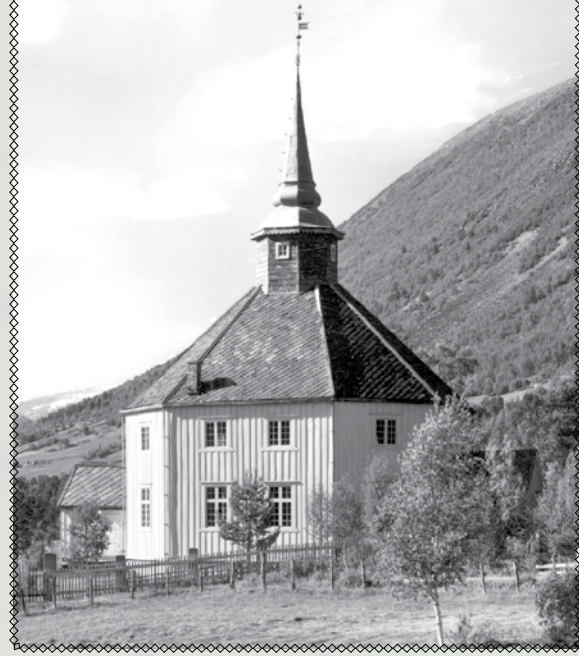
Et av medlemmene i komiteen for nytt kirkebygg het Sjur Jamtseter (1816-1873). Han var utdannet ved Klæbu sem-

inar, tatt opp som en av 13 elever ved seminarets første kull i 1839. Da han ble dimittert 2,5 år senere hadde han med seg karakteren "meget dugelig" hjem til Lønset. I tillegg til gode skussmål som lærer, var han også en meget dugelig håndverker. Han var smed, snekker, treskjærer, rosemåler og bokbinder. Dessuten var han interessert i astronomi og produserte kikkerter med linser han hadde slipt selv. Da sykdom satte stopper for lærergjerningen, ble han håndverker på heltid.

I løpet av tida i Klæbu, hadde nok Jamtseter fått et nært forhold til Klæbu kirke. Seminaristene deltok på gudstjenestene, bl a var det de som stod for sang og musikk i kirka. Som et alternativ til korskirke for Lønset kirke, utforma Jamtseter en åttekanta modell i en etasje. Denne kan fortsatt ses i sakristiet i Lønsetkirka. Kirkebygger Lars

Lønset kirke i 1905, under en storstilt avslutning for lærer og klokker Jens Bårdsen Morken. Også han hadde sin utdannelse fra Klæbu seminar (1862-64). Bildet er hentet fra Lars Gisnås' bildesamling

Klæbu kirke – og Lønset kirke.

Bildet t h er tatt av Cornelius Jacobsen i 1950-årene, fra Lars Gisnås' bildesamling

L Forseth gjorde for øvrig akkurat det samme under planlegginga av Klæbu kirke i 1788-89. Denne modellen står nå på Vitenskapsmuseet i Trondheim.

Jamtseters kirkemodell ligner unektelig på Klæbu kirke. Da Jamtseter var seminarist i Klæbu var Klæbu kirke knapt 50 år. Med sine åtte kanter, sjølbærende konstruksjon og store vinduer framstod nok denne som en tiltalende løsning for Jamtseter, som fikk med seg de andre medlemmene i byggekomiteen på å tilrå ei kirke som "ville bli mer lys og rummelig, samt mindre bekostelig og mer bekvem end den før vedtatte korskirke". Det ble holdt menighetsmøte i 1859, og alle gikk inn for å bygge en kirke etter Jamtseters modell. Men da måtte det en ny kongelig resolusjon til.

Kirkemodellen som Sjur Jamtseter laget. Modellen viser én etasje, men Lønsetbøndene levte så mye tømmer at det ble nok til to etasjer. Foto: Ivar Horvli

Året etter ble det gitt kongelig tillatelse til å sette opp en åttekanta kirke, og i 1863 kunne kirka tas i bruk. Jamtseter stod forresten for utformingen av altertavla i Lønset kirke, sammen med sin elev, den kjente treskjæreren Ole Moene.

Unik

Lønset kirke er unik på flere måter. Ikke bare er den den siste av Trøndelags kirker som er oppført med åttekanta form, den er også den siste som ble oppført av folk med arkitektonisk og bygningsmessig bakgrunn fra bygdesamfunnet. Kirkene som ble bygd senere her i Trøndelag ble utformet av profesjonelle arkitekter og satt opp av byggmestere med utdanning.

Impulser og innflytelse

Historien om Jamtseter og Lønset kirke er et godt eksempel på at oppholdet i Klæbu ga impulser som påvirket valg som ble gjort i andre bygdesamfunn. Og dette eksempelet er neppe det eneste...

I løpet av de 53 årene Klæbu seminar eksisterte fikk ca 1150 seminarister impulser, - ikke bare fra lærerpensumet de skulle tilegne seg, men også fra ei bygd som ble omtalt som "ei avsidesliggende fjellbygd, fjernt fra sivilisasjonen". Ballasten fra Klæbu ble nok formidlet og brukt i ulike sammenhenger av seminaristene, som nok jevnt over fikk stor innflytelse i bygdesamfunnene der de virket som lærere.

Kilder:

Odd Gunnar Jære Hoel (red.) Lønset kirke 150 år, Lønset menighetsråd 2013
 Odd Gunnar Jære Hoel og Jon Aalbu (red.): Fritt liv på Lønset, Lønset Horisontløftarlag 2010
 Klæbu menighetsråd 1990
 Klæbu kirke 200 år 1790-1990, Birger Sivertsen: Klæbu seminar. Et intellektuelt arnested på bygda 1839-1892, TAPIR Forlag 2001

KONFIRMASJONSKJOLE MODELL 1943

*Fortalt av 70-årskonfirmanten Birgit Sveen
og ført i pennen av Ingebjørg Forsberg.*

Jeg var 11 år da andre verdenskrig brøt ut. Far var ansatt som smed hos Trondheim E.-verk som på den tida eide Teigen. Altså bodde vi i låna som i dag er Klæbu Bygdemuseum. Men tyskerne la etter hvert beslag på heile bygningen og vi ble anvist "mastu" som bolig. Det er for øvrig samme "mastu" som står der den dag i dag, med den forskjellen at den senere er blitt tilbygd.

Der fikk vi trenge oss sammen, en familie bestående av mor, far og tre barn. Det vi trengte av vatn måtte vi hente i brønnen inne på selve gårdstunet.

Vår nærmeste nabo ble siden Unghirden, gutter i alderen 7-12 år som skulle drilles til "gode nordmenn". Foruten NS-befal fulgte det også med tjenestefolk

1. rekke (fra venstre): Margit Tømmervold, Tora Sneeggen, Olga Borgen, sogneprest Arne Sjånes, Birgit Sveen, Borgny Svebakken, Åsta Varmdal(Vik).

2. rekke: Harry Sørum, Gunnvor Vikstrøm, Hildur Karlsen, Knut Sjånes, Eldbjørg Østlyng, Jonetta Rønningen, Ester Trones, Ingvar Husby.

3. rekke: Odd Hallan, Leif Larsen, Johan Borgen, Asbjørn Dragsten, Einar Hallan, Kåre Ulseth, Johan Aune, Arne Tømmervold, Birger Nilson, Dagfinn Fjærli.

som skjørtet om kosthold og annet. Kl. 06.00 på morgenen gikk reveljen. Under rop og hui ble hirdguttene purret opp av sengene for en dukkert i Selbusjøen, uansett vær og temperatur. For oss i ”mastu” ble dette noe av hverdagslivet i krigsårene.

Sommeren 1943 skulle jeg konfirmeres, noe som krevde hvit fotsid kjole som burde ha lange ermer og dertil gå høyt i halsen. Men i butikkene fantes det ikke en meter stoff å få kjøpt, og framfor alt ikke hvitt til en konfirmasjonskjole. Nå hørte det til historien at E.-verket hadde en ingeniør, Fjellanger, ansatt. Kona hans var fra Oslo og fra sin familie fikk hun av og til sendt en sekk med brukte klær som hun sydde om. De plaggene som hun selv ikke kunne benytte kom hun gjerne og tilbød mor. Men etter hvert som krigen vedvarte ble det lengre og lengre mellom disse forsendelsene, samtidig som inneholdet mer og mer hørte heime i en søppelsekk. Men ukene før min konfirmasjon hendte det rent utrolige; fru Fjellanger fikk ytterligere en sekk brukttøy fra Oslo, og i den lå det bl.a. en gammel hvit kjole! Mottakeren kom til oss og undret om det kanskje var mulig å sy om den til konfirmasjonskjole til meg.

Det var en ”uhørvelig” stor kreasjon der skjørtet var klistet i et utall smale, utsvingte partier. Mor satte seg og spretta opp søm etter søm, vaska delene, tørka og strøk dem, men innså fort at ingen vanlig sydame ville mestre oppgaven å få til noe brukbart av disse lappene. Men på Heimdal fantes dameekviperingen Chruischank (uttalt ”Kryssant” av kjerringene i Sjøbygda) med egen systue. Mor samlet sammen tøybitene, og siden satte vi oss på bussen og dro dit.

Sydama hos ”Kryssant”, Olaug Storås fra Støren, var litt av en tryllekunstner som klarte å få til en fotsid kjole ved å skjote sammen de utallige tøybitene. Selve skjørtet ble imidlertid et lappverk, men den kunstnerlige sydama fant på råd. Ved å sy hullsøm på hver side av de mest iøyenfallende skjøtene kom den nedre delen av kreasjonen til å se svært raffinert ut. Da ble det værre med resten, for tøybitene ville ikke strekke til ermer. Og slik gikk det ikke an å stille til konfirmasjon. En aldri så liten hvit jakke ville redde situasjonen, men hvor skaffe stoff til noe slikt? Mor hadde imidlertid et slør liggende (mest trolig hennes brudeslør), men no måtte det ofres. Av dette ble det sydd en jakke/kasakk. Og i en så veldesignet robe har vel neppe noen 14-åring stått til konfirmasjon i Klæbu kirke.

I dag, 70 år senere, må jeg tilstå at en så påkosta kjole, som den som Olaug Storås hos ”Kryssant” på Heimdal fikk til av noen laser, har jeg aldri eid senere.

Stor takk til Eilif Chruischank Ranum som har bidratt med opplysninger om sydama på 1940-tallets motebutikk ”Kryssant på Heimdal” og Arnulv Ranum som både ga tips og formidlet kontakten.

BUNNPRIS

PRISENE TIL BUNNS - IKKE UTVALGET!

7540 KLÆBU - TLF: 72 83 05 10 • Åpningstider: Man-lørd 8-23 Søndag 11-23

JONETTASTUA

Av Brynhild Buan Iversen

F.v.: Olaf, Johannes, Jonetta og Torbjørn Borgen

Jonettastua har navnet etter Jonetta Borgen(1883-1957). Jonetta ble født her, og vokste opp sammen med foreldrene og tre brødre. Foreldrene var husmenn under prestegården. Jonettastua er opprinnelig ei tømmerstue. Jonettas far, husmann Johan Pedersen Husbytrøen, underskrev husmannskontrakt i 1883.

Det sies at tømmerstua tidligere sto lenger inne i skogen, og at den har vært flyttet to ganger. Huset anslås til å være ca. 200 år gammelt, og er vel også den eldste bevarte husmannsstua i Klæbu.

JONETTA

Jonetta ble boende på plassen og fikk fire sønner, født i tidsrommet 1905 – 1928, som hun som enslig mor oppfostret. I 1926 kjøpte hun plassen av prestegården, og hun ble derved selveier Hun lånte penger av Klæbu Sparebank for å kjøpe en strikkemaskin. Salg av strikkeklær ble attåtnæring for å få endene til å møtes.

Jonetta var ei flink kokke, og hun dro rundt på gårdene og kokte til gjestebud. Med utkomme fra småbruket i tillegg, greide hun å brødfø familien.

DRAMATISK ULVEJAKT

Eivind Unsmo i intervju med Klaus Grendstad

I siste halvdel av 1800 – tallet var det fremdeles en god del ulv i Klæbu. De kunne gjøre stor skade på husdyrbesetningen, og bøndene ville gjerne ha dem bort.

En vinterdag rundt 1870 ble det funnet en død elg ved Tovåsen ved Målsjøen. Folk i området så at en ulveflokk hadde oppdaget elgen, og forsynt seg av den. Ingebrigt Målsjøås, som var en habil jeger, fikk høre dette og satte seg på post ved første fullmåne. Det gikk flere dager før ulvene kom tilbake, men da de omsider kom, var også Ingebrigt på plass. I det gode månelysset fikk han den nærmeste ulven i sikte, fyrte av og traff.

Geværene på den tiden var ladet med svartkrutt, og dette kruttet er kjent for å være svært ustabil. For at våpenet til Ingebrigt skulle være kjapt å ta i bruk, hadde det hengt ferdig ladd i lang tid. Det hadde vært skiftende temperaturer, noe som førte til at kruttet klumpet seg sammen. Kraften i ladningen ble dermed adskillig større enn planlagt. I det samme øyeblikk børsa ble avfyrt og ulven fikk sitt vådeskudd, eksploderte også børsa.

Ingebrigts venstre arm fikk hard medfart, kjøtt ble revet løs, han blødde kraftig og det så stygt ut. Men armen ble forbundet og doktorert så godt de kunne. Nå var det bare å ta tiden til hjelp. Uten dagens legemidler, med antibiotika og stivkrampesprøyter, gikk han en uviss tid i møte. Heldigvis overlevde Ingebrigt ulykken, men venstre arm ble aldri god igjen.

Småbrukeren Ingebrigt Målsjøås fikk arbeidskapasiteten svært redusert etter ulvejakten. Men han var en god hestekjører tross ulykken, og kjørte blant annet kis fra Røros til Trondheim.

JO HYTTTSAGEN

1852 -1939

Av Arne Skjånes, sen. f. 1895, d. 1977.

Fotnoter står i kursiv.

Søskenflokket på Hyttsagen.

Barna som vokste opp på Hyttsagen i 1840 – 1850-årene var, uten tvil, alle sammen vel begavet: Berit, født 1846, Guldbland, født 1848, Jo, født 1852 og Marit, født 1857.

Det sier ikke så lite om foreldrene og Berit at hun brøt opp fra husmannskår og reiste til hovedstaden for å bli utdannet til jordmor. Det forteller ikke bare om behovet for videre utdanning, men også om vilje og evner til å realisere slike tanker.

Det finnes brev på Hyttsagen fra Berit, mens hun oppholdt seg i Kristiania. Et av brevene er datert "Fødel- sesstiftelsen den 29/12-73" og er til Guldbland i anled- ning av hans 25 årsdag, 31/12. Hun nevner at hun også sender presang til ham. Brevet er meget vakkert skrevet med en tydelig og klar håndskrift og nesten uten orto- grafiske feil, og gir inntrykk av øvelse i å skrive. Hun er så omtenk- som å fortelle om priser på enkelte livs- fornødenheter: Smør 20 skilling pr. mark, flesk 8 – 9 sk., kaffe en ort for pundet, en favn ved 5 daler. Berit døde i 1879, 33 år gammel.

1 skilling = 3 1/3 øre, 1 mark = 1/4 kg., 1 pund = 1/2 kg., 1 ort = 80 øre, 1 daler = 4 kr.

Den yngste i søskenflokket, Marit, var hele sitt liv heime på gården som budeie og senere husholderske. Umåtelig energisk drev hun på sent og tidlig, ute og inne. Hennes store interesse var husdyrene. Hun gikk ofte langt inn på Flåmyra og lette etter kyrne, la seg ikke sjelden i et eller annet sommerfjøs og fikk en liten blund. Så var det å fortsette letingen og komme hjem langt ut på mor- genen. Til slutt ble hun syk av overanstrengelse og måtte pleies. Men det varte ikke lenge. Hun sovnet stille inn en dag i juli 1935, 78 år gammel. Hennes liv hadde vært en sammenhengende lang arbeidsdag i strev og slit for brødrene, for gården og for alle som i årenes løp kom til Hyttsagen. Marit var i utpreget grad fåmælt. Så ofte jeg var på gården, kan jeg ikke huske hun sa noe annet enn

disse betegnende ord: "No må De sett Dokk innte bor'e, så ska det bli en kaffetår". Guldbland var høy og rank og var eier og bruker av gården. Han befattet seg ikke med utenforliggende ting og var stillferdig og fåmælt som Marit. I de senere år av sitt liv hadde han bare ett øye. Det lyste av mildhet og godhet. Guldbland ble 91 år gammel.

Jo var ulik de andre. Med alle sine ideer og oppfinnelser var han noe av en Espen Askeladd. Han vant ikke prinsessen og det halve kongeriket, det var langt i fra. Han hadde likevel ikke så lite til felles med den kjente eventyrskikkelsen. Med rette fortjener han et eget kapittel i bygdeboka.

Jo Hyttsagen. Bidrag til en karakteristikk.

Samtalen hadde ikke vart lenge før en var klar over at han hadde lest meget og tenkt meget. Jo var filosof i ordets egentlige betydning: En som søker å bli klar over sammenhengen i tilværelsen. Det var derfor alltid berikende og interessant å snakke med han. Han kom egentlig ikke i gang med en samtale før den kom inn på vesentlige ting. Stadig gjaldt det menneskelivet med dets problemer og tidløse spenning. Betegnende er de ordene jeg hørte ham gjenta: "Dette livet, dette livet.". Eller som jeg opplevde å høre ham sitere det kjente verset: "Hvad er Livet? Et Pust i Sivet – " Det hendte to ganger. Første gangen var på Guldblands 90-årsdag, den 31/12 1938. Jeg bilte med hele familien, min kone og våre tre gutter opp til Hyttsagen og gratulerte familiens eldste med den sjeldne fødselsdagen. Det var svært lite snø første del av vinteren det året, veiene var nærmest bare, så det bød ikke på noen vanskeligheter å komme fram. I stuen var det skinnende rent og vakkert, det hadde husholdersken Ane Nydal, fra Selbu sørget for. Det var både geburtsdag og nyttårsaften. Både Guldbland og Jo var preget av det i sitt antrekk. De hadde begge vest og kvite skjorteermer. Mens Jo satt i gyngestolen midt i stuen og inntok den karakteristiske framoverbøyde stillingen, satt Guldbland nærmere peisen og foret varmen med kubber av

bjørk og tyrirot, så flammene sto høyt. Riktig festlig var det. Det var for øvrig ikke vanskelig å forstå at de syntes det var stas å få slikt besøk også. Vi var jo fem stykker, så stuen ble ganske godt befolket. Men samtalen var det litt vanskelig å få liv i. Jeg hadde nylig kjøpt bil og vært en tur i Oslo og fortalte fra turen over Dovre i strålende høstvær. Det interesserte. Men Jo var nok i sine tanker adskillig lengre borte. Plutselig snudde han på seg og fikk tak i noe på bordet i nærheten. Han viste meg julekortet fra sin venn, minister Huitfeldt, som på dette tidspunktet var regjeringens utsending til general Franco i Spania. Jo spurte meg om jeg visste hvorfor de egentlig førte borgerkrig i Spania. Det hadde jeg lite rede på. Jo sa da at de slåss om pengemakta ("meddeln te spanskekonngen") Han var ellers sterkt opptatt av hvordan det ville gå med Huitfeldt. Han fryktet det verste og sa: "Huitfeldt e eit altfor godt mennesj te å få levva". Det gikk så en lang stund før han sa noe, og så brast det ut av ham. "Dette livet, dette livet". Jo fortalte da hva Wergeland hadde sagt om livet, og siterte:

Hvad er Livet?
Et Pust i Sivet,
Et Spil av Kræfter,
Som higer efter,
en Evighed.

Diktet blir i almindelighet tillagt Wergeland, men er av den danske dikter Adam Oehlenschläger.

Jo var sterkt beveget da han leste diktet, som ble fremført uten famling og usikkerhet. Den andre gang jeg hørte ham sitere samme verset, var ved Guldbrands båre, godt og vel en måned senere.

Guldbrand døde 5/2 1939.

Han la en krans på båren og sa fram diktet, sterkt beveget. Jeg hadde inntrykk av at det var som om hele livet passerte i revy for ham. Det var den mest gripende stund jeg hadde opplevd på Hyttfossen. Før året var ute hadde han selv sagt livet farvel.

Jo døde 30/11 1939.

Jo liknet de fleste i at etter hvert tapte de forgjengelige verdier mer og mer sin betydning og gyldighet for ham. Ikke slik å forstå at han ensidig var opptatt av spørsmål om liv og død og evighet. Nei, dertil hadde Jo en altfor realistisk innstilling med et sterkt fotfeste på jorden. Men han kom fram til en merkelig avklart ro som fylte ham og preget hans sinn. Betegnende er hva min venn lærer Arnt Haugum sa, da vi en gang snakket om ham: "Æ for min del trur godt om'n Jo".

Jo og historiene om ham.

Det fortelles mange historier om Jo. De er alle særpregede og fast knyttet til tradisjonen om ham. Flere av dem handler om opplevelser under jakten. Det er en vel kjent sak at slike historier oppstår overalt og at de ikke må oppfattes som objektive og sanne beskrivelser av noe som virkelig har hendt. De er heller å likne med sagn og eventyr.

Jo var en god forteller og var i så henseende å likne med de gamle eventyrfortellere. Han eide en kunstnerisk evne til å gi stoffet en knapp, uttrykksfull og anskuelig form. Det må ha levd flere slike i Klæbu i generasjonen før Jo. Noe som berettes om sokneprest og seminarbestyrer Darre (senere biskop) tyder på det. Han innprentet i sine elever ved seminaret (1839 – 49) at de måtte øve seg all sin dag i den kunsten å fortelle godt. De burde merke seg hvordan de gamle, begavede eventyrfortellerne på sin måte fikk både barn og voksne til å høre på de ofte velkjente sagn og regler. Dette har en av Darres elever, skolestyrer Fredrik Hougen, fortalt, og det jeg har anført er praktisk talt ord til annet hans egen framstilling. Darre var selv født og oppvokst i Klæbu og har naturligvis kjent både eventyr og eventyrfortellere i bygda og har hørt folk som har arbeidet på prestegården fortelle eventyr mange ganger både i barne- og ungdomsårene. Det er selvsagt at han bygger på egne opplevelser, når han henviser til de gamle, begavede eventyrfortellerne. Han har selv vært grepet av deres beretninger. Jo trer inn i rekken av disse gamle fortellere og er på denne måten en kulturbærer av de sjeldne i bygda.

Etter min mening gjøres det urett mot Jo, når han blir kalt en skrønemaker. En sådan ler gjerne til sine egne historier og overdriver med hensikt, når noen synes å tro ham. Slik var ikke Jo. Ingen har hørt ham le, knapt sett ham smile, når han fortalte. Han var rolig, nøktern, alvorlig. Historiens innhold var ikke alltid det viktigste for Jo, men framstillingen, det å fortelle, å berette. En finner hos ham den samme lyst og evne til å fortelle som hos flere av de største diktere.

Her er en av historiene som skal stamme fra Jo. Under jakten i Brøttemsmarka traff de på en forferdelig stor elgokse. Karene ble stående og prate om hvordan de skulle få med seg heim en slik masse godt kjøtt. "Da skaut vi'n lite grann", hadde Jo foreslått, "og så stødd vi'n ne' te' sjø'n".

Med all sin overdrivelse må dette sies å være en typisk jakthistorie, som et vittig hode nok har fortalt ved peisen om kvelden. Jo kan nok ha vært mester for den, men har selvsagt aldri ment at jaktlaget hadde utført bragden

som historien handler om. Det ville være å redusere Jo's intelligens til et barns eller til intet.

Hadde han satt seg noe i hode, var han ikke til å rokke, selv om hans påstander kunne stri mot sunn fornuft. Slik var det for eksempel med hans syn på årsakene til de store lemenvandringene. Der hevdet han at lemen kom fra luften. Forfatteren Sigurd Skaun har fortalt i en av sine bøker, *Sigurd Skaun: Jakter og ferder, Trondheim 1937, s82 ff*, fra et besøk på Hyttsagen og sier at Jo hadde sin morbror som kilde for at "Lemennen kom dryssende ned fra himmelen som en snøskur", og det var også Jo's egen oppfatning og overbevisning. Men Skaun legger til at det ikke er noen grunn til å gjøre seg særlig lystig på Jo's bekostning over dette med lemen som regner ned fra himmelen, og nevner at lærde i tidens løp har hevdet det samme. Det er imidlertid verdt å merke seg at Jo nevner ikke at han selv har sett lemen kom fra luften. Han viser til morbroren, som "har sett det med egne øyne". At han er enig med morbroren henger sammen med observasjoner han har gjort i fjellet: "du kan gå der år etter år uten å se likt til lemen – og plutselig er de der i millioner" (Skauns bok). Alle som har gått i fjellet vil gi Jo rett i hans iakttakelser. Utenom lemenår er det svært sjelden å se lemen. Mer derfra å slutte til at den kommer fra luften, er en av de feilslutninger som Jo ikke har vært alene om. Selv de beste kan ta feil. Det tjener ikke bare Jo til unnskyldning, men til ære. Han sto ved sin feiltagelse. Han lot fornuft stå mot fornuft og fant at hans egen var like så god som andres.

Jo som oppfinner. Hans tekniske begavelse.

I dette kapittel skal vi høre nærmere om Jo's betydelige åndsevner og noen eksempler på hva de skapte. Jo var ikke en mann å blåse av.

I sine yngre år drev Jo sagbruk på Brøttemstangen. Han nyttet her en sjølmating han selv hadde konstruert. Matingen ble forarbeidet som modell i tre av Ole Lettingvold (f.1846), og den eksisterer den dag i dag i komplett stand. Små utbedringer er foretatt av Reidar K. Grendstad, som også har montert den i stativ. Matingen ble støpt i bare ett eksemplar. Dette ble brukt av Jo, på hans sagbruk. Støperiet som laget vedkommende eksemplar til Jo, fikk patent på oppfinnelsen. Den således patenterte matingen ble solgt til en rekke sagbruk, uten at Jo fikk noen godtgjøring. Jo konstruerte også en sagflistransportør, som var meget sjelden på den tiden. Selv i dag er det flere sagbruk som ikke har en slik innretning. Han monterte et overblad som var anbragt slik at det kunne senkes og ta motskjær, når stokken var for stor til at bladet kunne skjære helt opp. Eldre folk i sagbruk-

sindustrien har fortalt at de aldri har sett en liknende konstruksjon på andre sagbruk.

Ole Svaan har vært min kilde om Jo's oppfinnelser og konstruksjoner.

Straks før århundreskiftet (1900) bygde Jo for egen rekening et forsamlingslokale ikke langt fra gården. Det kom alltid til å gå under navnet Josalen og sto der det senere ble bygd en telefonkiosk.

(Se illustrasjon i Klæuboka, bind II, s. 375.)

Huset, av laftet plank, var ca. 8x6 m i halvannen etasje med forgang, forsamlingsal og kjøkken. Her holdtes 17.mai-fester, skytterfester, basarer m.m. En tid ble huset også nyttet av kommunen til skole. Det mest særpregede i bygningen var kontoret som Jo hadde innrettet til bruk av ham selv, en sjeldenhet for en privatperson, men karakteristisk for Jo. Her kunne han i ro og stillhet sysle med sine mange ideer og planer.

Noe av det merkeligste Jo laget var et magasingevær. Han konstruerte et magasin for tre patroner og hadde en patron i løpet. Men oppfinnelsen var ikke vellykket. Ved prøve viste det seg at patronene i magasinet tente før de kom på plass i løpet. Nettopp dette viste at Jo arbeidet med høyst avansert form for et ildvåpen, noe som kan minne om et moderne automatgevær. Den hurtige antenning av patronene kan tyde på det. Eksperimentet viser i hvert fall at Jo arbeidet med svært seriøse ideer. At det skjedde under høyst primitive forhold og med utilstrekkelige og enkle hjelpemidler, er med å øke respekten for Jo's originale tanker og skaperkraft. Om vilkårene hadde vært andre, kunne han kanskje ha lyktes i å framstille en ny geværtype. Hvor nær han var løsningen, er det ingen gitt å kunne si. Men med Jo's evne til å trenge inn til kjernen av problemene, er det grunn til å anta at han var underveis til den riktige løsning.

Selv de største oppfinnere måtte oppleve at resultatet ikke alltid svarte til forventningene. Det reduserer imidlertid ikke deres ry og anseelse. De minnes for det som lykkedes for dem. Tross forskjellen mellom de store navn i oppfinnelsenes annaler og bygdegeniet Jo Hyttsagen, er det full grunn til å minnes ham for det som lykkedes for ham, og det er ikke helt lite, kanskje adskillig mer enn det en har kunnet få rede på.

I tillegg til det som allerede er nevnt, skal en ta med noen andre ting han laget med godt resultat. En minner om brua han bygde over Springfossene med anvendelse av en høyst original konstruksjon. Her viser en til rektor O. Tulluans omtale av saken i Klæuboka, bind II,

s. 374. En oppfinnelse Jo hadde stor glede og nytte av, var en ”giktmaskin”. Den må ha vært effektiv mot smerter, for Jo nyttet den gjennom flere år helt til heni- mot sin død.

Opplyst av Ingebrigt K. Grendstad. Maskinen er oppbevart på Hyttsagen.

Se bilde av giktmaskinen på side 36.

Virkelig genialt gjort var en fiolin som skyldes Jo`s ska- peregve og store fingerferdighet. Den var ikke laget for andre. Jo brukte den selv.

Fiolinen er i behold, og finnes på Hyttsagen.

Se bilde av fiolinen på side 36.

Dette viser at Jo også har vært musikalsk begavet, noe som bekreftes, eller i hvert fall belyses på en interessant måte: Han laget nemlig et notehefte for salmodikon til flere sangtekster. Jo førte dagbok for heimkjøring av før og trematerialer fra Brungmarka. Som den store naturelsker han var glemte han heller ikke å notere når den første svalen viste seg om våren.

Jo som personlighet.

Det er ikke lett å kunne gi et helt korrekt og i alle deler sant bilde av Jo. Så snart en skal anvende det en ikke har hørt av ham selv, men av andre om ham, må en stadig være merksam på at han kan ha blitt misforstått og blitt tillagt ord og utsagn han ikke har kommet med. Det må faktisk foretas en kildeondring, en utskilling av en kjerne som må betraktes som ekte og sant og derfor kan brukes, og det som må forkastes fordi det er overvei- ende sannsynlig at det ikke har forekommet eller ikke har vært sagt av ham. Men Jo var en så sammensatt personlighet, så mangslungen, at også det utrolige kan være sant. Han var annerledes enn andre. Klar i tanken og åndsnærværende, slagferdig og skarp og lynrask med sine kommentarer og merknader. Hans to spillevende, gløgge øyne røpet et åndsmenneske av format.

Alderdommen var for Jo`s vedkommende i vesentlig grad et fysisk begrep og i virkeligheten bare begrenset til bena. Hans åndsevner var i aller høyeste grad usvekket. Jeg merket aldri noen svikt i hans hukommelse. Han kunne helt til sitt siste leveår (det 87.) føre samtaler uten noe besvær. Når han først var i humør til det. Hans ansikt var alltid alvorlig og preget av ettertanke og dype refleksjoner. Han kunne virke reservert, egensindig. En kunne få inntrykk av noe uforløst i hans sinn. Kanskje

av følelsemessig art, kanskje intellektuelt. Kanskje var det mål han hadde satt seg som han ikke hadde nådd. Kanskje gjaldt det eksperimenter som hadde mislykkes. Helt fri for bitterhet var han neppe, det gjaldt kanskje mangel på forståelse for hans ideer. Med sine overlegne åndsevner var Jo langt forut for sin tid og samtidig høyt hevet over smålighet, for eksempel kritikk av andres holdninger.

Mitt inntrykk var at Jo var en ærlig og oppriktig mann. Han kunne virke lukket og tilknapet, litt ”underlig”, men det hang sammen med at han nødvendig ville la seg forstyrre under refleksjoner over spørsmål som opptok ham. Dette ble sikkert ofte misforstått, og han kunne bli holdt for å være en einstøing, en raring. Men Jo var seg selv helt ut og la aldri an på å tekkes noen. Sagt var sagt. Det var Jo. Han kunne sikkert nådd langt, om han hadde fått en utdanning i samsvar med hans interesser og anlegg. Han hadde evner til selvstendig, logisk ten- kning. Det bevises best gjennom hans oppfinnelser og tekniske konstruksjoner.

Til belysning av hans slagferdighet tar jeg med noen karakteristiske trekk fra samtaler med ham i årenes løp. En gang jeg kom inn til han, spurte jeg: - Nå hvordan står det til i dag, Jo? - Jau bra, men de her fotan e det itj rart me’. - Fotan ja, svarte jeg, men hodet er bra? - Ja, haue ja, der e æ ber enn dæ -, var hans øyeblikkelige og konsise replikk.

En annen gang bemerket jeg at han ikke alltid hadde brukt staver for å komme fram. Jeg tror du har hatt en god helse, sa jeg. - Ja, svarte han, æ ha vorri eit jern- mennesj.- Du har hatt lett for å ferdes i skog og mark, bemerket jeg. - Du må ha gått en masse i ditt liv. Da svarte Jo: dæm har rekna ut at æ ha gått to og en halv gong kring jorda, tå det som e kartlagt, ja, la han til. Her dreier det seg sikkert om yngre venner som har vært på besøk, kanskje studenter fra N.T.H., som har stukket innom og imponert med sin reknestav.

Jo har ikke vært fri for å erte, når det falt ham inn, naturligvis, kan en nok si. Han kunne også være ironisk og vrang og ikke så helt lett å komme inn på i vanlige vendinger. Det viser følgende historie, som sannsynlig- vis er sann. Det var i den tiden han forpaktet gården Fosshodet. En dag han var i byen traff han Fjæremsmannen, naboen på andre siden av Nidelven. - Det blir dårlig med gras i år, sa Fjæremsmannen. - Æ veit itj det, svarte Jo. - Ka du meine, i det her skjæmåret? - Jau, det ska du få hør, svarte Jo. Forri da’n skoill æ sjå ette hesten. Da vart æ var’ n medt bortpå jale. Æ såg berre så vidt i ryggen på’ n.

En gang Jo hadde en hest på utstilling, ertet folk ham med at det ble hverken premie eller sløyfe. Da sa Jo: Det mangla itj hesten nåkka, men det va æ som itj va go nok. Denne replikken røper ikke lite av Jo's stolthet og såre sinn.

Da vi en gang satt i en livlig samtale og Jo hadde delt med meg noe av sin viten, sa jeg: - du har lest mye, du Jo. - Ja, svarte han, æ ha læst alt sammen, dæm kainn kåmmå både med præsta og proffesora, æ ska sætt dem fast all sammen-. Han var nærmest sinna.

Jo røpet betydelig bibel-kunnskap, især i det gamle testamentet. Her hadde han nærmest foretatt systematiske studier og sammenlikninger. Av profetene hadde han Esaias som den fremste og største.. - Esaias e den sværast, som han sa. En gang kom han inn på elendigheten i verden med krig og hungersnød. - Det kjem te å gå som det står hos'n Esaias, sa han. Da siterte han noe fra profeten jeg ikke kunne huske å ha lest. Ved hjelp av bibelordbok fant jeg senere stedet Jo hadde sitert, og det viste seg at han hadde gjengitt det helt korrekt.

Foruten Bibelen var leseboken den viktigste kilden for Jo's kunnskaper. Det gjaldt P.A. Jensens "Lesebog for Folkeskolen og Folkehjemmet". Det var en innholdsrisk bok som kom til å bety meget for folkeopplysningen i vårt land.

"Norge"- et særtrykk fra 5. utg. av Aschehougs konversationsleksikon - Oslo 1971, spalte 137, hvor det heter om Jensens lesebok: "Etter hvert ble imidlertid denne bok ved siden av Bibelen den mest sentrale bok for vanlige mennesker i 1800-årene".

Her hadde Jo lest om "jorden og folkeslagene", om "dyrelivet paa Norges Fjelde, i dets Skove og ved dets Kyster", om eiendom, statsforfatning, religion og opplysning og en rekke andre interessante emner. Med sin glimrende hukommelse kunne han vel nærmest hele boken utenat. Dessuten lånte han sikkert bøker i biblioteket, og leste hva han ellers kom over.

Klæbu fikk folkebibliotek i 1803, opprettet av sokneprest, senere eidsvollsmann Jacob Hersleb Darre. Det er et av de aller første bibliotek i Norge utenfor byene.

I sin egen bokhylle hadde han "Naturlære for Almuen", som var oversatt fra svensk og utgitt 1863, illustrert med 90 tresnitt. En utgave av grunnloven med forklaringer fra 1884 har vært flittig brukt.

Ved et besøk på Hyttsagen i 1976 for nettopp å gjøre studier for dette stykket, konstaterte jeg at husbiblioteket var på 41 bind, og det må betegnes som en rett anselig boksamling fra før og omkring århundreskiftet. Bøkene

var tatt vel vare på av gårdens nåværende eiere Ingebrigt K. Grendstad og hustru Signe, født Vuttudal.

Den mest særmerkete bok i samlingen var en Bibel fra 1802, "Huus og Reyse-Bibel", på til sammen mer enn 1600 sider. På innsiden av permen står skrevet at Bibelen er gitt til husmann Joen Einersen Korsmoen og at den "følger enten den Person i familien som best kan læse, eller den følger Pladsen, samt udlaanes til naboer i Omkredsen". Datert Klæbu prestegård den 3. april 1806, og undertegnet J. H. Darre.

Når Jo kunne si at han hadde lest alt, må det sikkert oppfattes på den måten at han hadde lest alt han hadde rukket, både bøker han eide og bøker han hadde lånt. Og det har antakelig til sammen ikke vært så ganske få. For Jo måtte for sin tid betegnes som en vel opplyst mann. Det som har opptatt og engasjert ham i særdeleshet har vært lesing og tankearbeid og ikke minst planer for å gjøre ting ingen før ham har gjort.

Jo var helt gjennom en original personlighet, som en måtte få den største respekt for, en begavelse av de sjeldne, et bygdegeni, som bare i liten grad fikk utfolde seg. På ham passer med full berettigelse Wergelands ord:

"Tungsindig sidder paa sit Fjeld
en ledig Helt, en ubrugt Tell.
En Byron tidt, en Platons Sjæl
i Folkets Sværm forgaa."

**Jo Hyttagens minne må ikke glemmes.
Det er nevnt for meg at han bør få en minnestein.
Dette er jeg aldeles enig i.**

GAMLE VEGER I KLÆBU

Av Kåre Haugen

*Jeg skal her ta for meg det vegnett vi hadde før dagens hovedveger kom.
Et fellestrekk med vegene som gikk ut av bygda var at de gikk inn til det
etter hvert store kjøpestedet Trondheim.*

Innenfor kommunen gikk alle veger opp mot kirka. Et unntak er en svært gammel veg som kom fra Hegra-Lånke over Jervskogen, på sørsida av Jonsvatnet og frem til Digre i Bratsberg. Den gikk videre forbi Stavlund, Bostad, over Snarholta og ned til Halset. Hvor den gikk videre er jeg litt usikker på. Litt avhengig av årstidene og hvor det var lettest å krysse elva. På vestsiden av elva gikk den forbi Rassveita, Langvatnet og videre ned til Flå og Melhus. Denne veien bant sammen dalførene.

Vegene på østsiden av elva.

På østsida kom det 2 veger inn til kommunen. Tar vi utgangspunkt i rundkjøringa på toppen av Eklesbakken, så startet begge der. Den ene gikk ned lia mot Tillerbrua nesten som dagens veg går. Fra Tillerbrua gikk den oppover Øyalandet til Kambrua. Videre over brua og bortover Nordsetkammene. Ordet kam kommer i denne sammenheng av formasjonene i terrenget, forhøyninger og dolper.

Vegen fortsatte bortover der som det i dag er industriområde, nesten bort til der småbruket Nordsetsagen lå. Derfra skrådde den rett oppover bakken og kom inn på dagens trase i skarpsvingen like nedenfor Nordset, Reiten. Mellom Nordset og Fjærem gikk den noe lavere i terrenget enn der dagens veg går. Fra Fjærem svingte vegen oppover mot åskanten og kom igjen på toppen av Krokbakken. En slapp dermed unna både Fjæremslia og Krokbakkene. Fra småbruket Krokbakken gikk den rett over dalen og frem til Vangsmo. Hans Reiten forteller at de brukte denne vegen mellom Krokbakken og Vangsmo når de gikk til skolen på Lysklett rundt 1950.

Fra Vangsmo gikk vegen etter dagens trase ned bakken og frem til Hukkelåshuset. Der svingte den ikke som nå til venstre, men fortsatte rett fram opp på det som er dagens veg, fulgte denne et stykke og svingte så opp bakken der vegtraseen ble pløyd opp for 3-4 år siden. Mellom Lysklettgårdene kom den innpå det som den gang var hovedvegen på østsida av elva.

På toppen av Vangsmobakken gikk det en avstikker bortover til Osgårdene. Fra Krokan gikk en veg, Krokstien, til Osen nedre. Før brannen i 1834 lå gården nærmere ned mot Osbekken. Da var navnet rett på Osgårdene i forhold til beliggenhet. Nå ligger nedre Osen øverst. Vegen gikk videre ned lia til Osbekken. Der var det bru. Lia ned mot bekken kalles fortsatt Brulia. Fra brua gikk den opp til Lilleuglen. Her kom den innpå vegen mellom kirka og fergeplassen ved elva.

Vi forflytter oss tilbake til Eklesbakken og tar fatt på det som i mange år var hovedvegen for de fleste på østsiden av elva i Klæbu, samt store deler av Neadalføret. Så kan leserne vurdere om det var en rask byveg. Den svingte opp dalføret bak dagens kraftverkbygg, videre ovenfor Randleiberga og kom ned Sæterbakken i Bratsberg. Den passerte bekken om lag der "Anleggvegen" starter i dag. Her lå Amundbru som står nevnt i Klæbusangen.

Etter at vegen hadde passert brua delte den seg i to. Den ene gikk forbi Ytterugla, oppover Ugleegga, forbi Storuglegårdene etter dagens gårdsvegtrase. På grunn av et myrområde, svingte den vestover like før Salem bedehus. Den fulgte bakkekanten videre bortover, gikk ned forbi Sørli og kom inn på dagens trase der vegen til Nyhus, Stavlund og Sneeggen tar av. Videre så fulgte den stort sett dagens trase på Åvegen. Like etter at Solemsbekken var passert fulgte den gamlevegen gjennom Holtmarka forbi der skytebanen ligger og fram til Lunnangrinda. Der kom den innpå hovedvegen. Lunnangrinda ligger der vegen til Holtmarka svinger opp også nå. Ca. 100 m før vegene møttes lå den gamle plassen Aungrind på nersida av vegen.

Der standplassen til skytebanen ligger, tok det av en snarveg forbi Holten. Den gikk videre bortover Aune-trøa og kom ned på hovedvegen like nord for Tinestua ved Halset øvre. Navnet Snarholta kommer nok av denne snarvegen som var mye brukt når folk for eksempel skulle til kirka.

KAR

**Gamle
v/ Kåre H**

- 1 Kambrua
- 2 Nordsetsaga
- 3 Krokstien
- 4 Brulla
- 5 Setersbakken
- 6 Amundshru
- 7 Salem bedehus
- 8 Skytobanen
- 9 Snarholta
- 10 Lunnagnnda
- 11 Renningen skole
- 12 Gullhaugen
- 13 Ørtheugen hoppbakke
- 14 Trestua
- 15 Haggådalen
- 16 Byabakkene
- 17 Vinterlebakken
- 18 Løvåsen
- 19 Gammell vegviser
- 20 Torshogget
- 21 Mølplassen
- 22 Jørgentrua
- 23 Sommerfjøsnoen
- 24 Forseth mølle
- 25 Forseth skole
- 26 Kværnbakken
- 27 Brønstadsaga
- 28 Fergeplass ved Svebakken

TBESKRIVELSE

veger i Klæbu
augen

Vi forflytter oss til Amundsbrua igjen. Hovedvegen gikk opp Amundbakken og videre til Rønningen. Den gamle traseen opp bakken var mye brattere enn dagens. Oppe på toppen fikk vi Rønningen skole ned til venstre. Den ble bygget i 1867 og var i bruk som skole til 1936. Like nedenfor skolen lå Salem bedehus. Det ble bygd i 1907. Rønningen var en sentral plass den gangen. Her var det skystasjon med muligheter til overnatting både for folk og hester. Det var til og med et eget fangehull, der en kunne oppbevare fanger som skulle fraktes inn til Trondheim.

Ved Gullhaugen like før Sellesbakken svingte vegen østover og gikk over Sandadalen der det i dag er golfbane. Den gikk nord for gårdstunet på Ulsetsanden og videre gjennom gården på Ulset søndre, Grendstad. Deretter svingte den sørover og gikk bak den gamle hoppbakken, Ørhaugen, videre over dalen og et stykke ovenfor villaene som ligger i svingen, Rønningen og Løvli. Nede i dalsida vises deler av den gamle traseen godt. Veggen gikk videre fram til Lysklett nordre, på østsiden av gården og bortover alleen og fram til Lysklett søndre. Derfra fulgte den dagens gårdsvegtrase bort til Lunnangrinda og ned til Aunet. Der krysset den dagens hovedvegtrase og gikk i en bue på vestsida av vegen. Videre gikk den forbi Halsetmoen som fram til ca. 1950 lå på vestsida av dagens veg. Like etter Halsetmoen svingte den østover og gikk oppover der gården til Grønning/Selli ligger.

Videre gikk den opp mot Tinstua og Halset øvre. Like ovenfor gården til Grønning/Selli lå husmannsplassen Grindvollen. Veggen fortsatte forbi Halsetgårdene og ned Håggådalen forbi husmannsplassen Hagen. Før den svingte ned dalen tok det av en veg som gikk nedover Halsetbakken og kom ned der dagens Hesttrøkruss er. Derfra svingte den sørover ned mot Flåttadalen og videre på skrå opp Byabakkene og fram til kirka.

Fra kirka gikk det en veg som jeg har nevnt tidligere. Den gikk forbi gården Torven, opp Vinterlebakken og på baksida av Løvåsen. Her fulgte den stort sett traseen for dagens Løvåsveg. Om lag der huset til Anne og Leif Sundset ligger, var det ei slette som ble brukt som treningsplass i forbindelse med forskjellige idretter. Veggen svingte ned dalsløgda like før vi kommer til dagens Torvmarkveg. Derfra på skrå ned til Sørborgen. Gårdstunet på Sørborgen lå om lag der ungdomsskolebygget står i dag. Fra Sørborgen gikk den over til Lilleuglen, på utsiden av stuebygningen og på skrå ned dalen og frem til fergeplassen som var litt ovenfor dagens Tanemsbru.

Vi flytter tilbake til Håggådalen/Haugdalen. Veggen til Sjøbygda fortsatte rett fram et stykke. I dag ligger det en

villa på østsiden av vegen og Hausaga lå på andre siden av vegen. Hausaga var saga til gården Haugum. Veggen svingte etter hvert litt i retning Husby, og krysset dagens veg like ovenfor der gårdsvegen til Husby og Eidstu tar av, fortsatte så rett opp bakken, Smedbakken, og krysset på nytt over der dagens veg går. Videre fortsatte den opp til Eidstutrøa, dit den gamle vegviseren står. Se årsskriftet for 2010. Det er ca. 150 m ovenfor starten av dagens Ståggåveg. Herfra gikk det en veg ned til Eggan og videre ned dalen mellom Husby Øver-Eidstu. Nede i lia her lå det gamle ungdomshuset Ljosheim fram til 1929. Herfra gikk det en gangveg nedover til dalbunnen og opp mot Haugum og kirka. Kjørevegen fortsatte stort sett etter dagens gårdsvegtrase ned til Ner-Eidstu og videre opp til Storvollen. Like før Eggan sin gård tok det av en veg som gikk ned til fergeplassen, Mælplassen. Husene her lå 150-200 m nedenfor dagens Sveanbru. Fra denne vegen tok det av en som gikk opp mot Løkaunet, som var en gammel husmannsplass under Ner-Eidstu.

Fra vegviseren oppe i Eidstutrøa fortsatte Ståggåvegen. Opp gjennom Torshøgget og videre mot toppen. Enkelte steder var det svært bratt, så den bar navnet sitt med rette. Torshøgget var ei smal kløft i fjellet. Sagnet sier at guden Tor i vrede slo hammeren hardt i fjellet og lagde denne kløfta. På andre sida ned mot Vinnsmyra var gammelvegen noe slakere. Enkelte plasser vises små strekk av den. Fra Korsmoen gikk vegen videre bort til Teigen som i lange tider hadde skystasjon og butikk. Det var en mellomstasjon for selbyggene lange ferd inn til Trondheim bl.a. med kvernsteiner fra Selbufjellene.

Videre oppover mot Bjørklia og Nettet, var det så godt som vegløst. Sjøen ble brukt som veg både vinter og sommer. Andre vegen fra Korsmoen mot Grendstad og Brøttem, gikk det veg stort etter dagens trase.

Vegene på vestsida av elva.

Den gamle vegen til bygda kom fra Tiller inn over Nidengskaret. Den fortsatte videre forbi Nidenggårdene og fram til Hallsvingen. Derfra fulgte den stort sett dagens trase fram til Tanemsmoen. Her tok det av en veg som gikk forbi det de kalte Sommerfjøsnoen og ned til Tanemsgårdene. Den fortsatte et stykke nedover bakkene etter dagens trase, men før storsvingen gikk den rett nedover til fergeplassen. Derfra gikk det en dårlig veg bortover til Jørgentrøa, og derfra opp til Forsethgårdene. Her kom den innpå det som den gang var hovedvegen opp til Tulluanområdet.

Om lag der Ramlo har hus og den gamle garasjen, var det et veiskille. En veg fortsatte innover moene og fram til Bromstadtrøa, derfra opp til Storsve og videre fram til Rassveita. Her delte den seg. En gikk over mot Målsjøområdet, og den andre over til Flå.

Hovedvegen fortsatte fra vegkrysset ved Ramlo på skrå nedover til Forsethgårdene delvis etter dagens gårdsvegtrase. Fra Forsethgårdene videre nedover bakken, over dalen og opp Kvennbakken. Den fortsatte videre oppover forbi Tullusgårdene og kom inn på dagens trase i nærheten av Bromstadsaga. Vegen gikk videre i retning dagens Lappenkryss. Ca midtveis mellom det og der vegen nå går opp til Storsve gikk den gamle Storsvevegen opp. Her sto også den første grendeskolen for Tulluan/Forseth. Denne stua står fortsatt i Breivika ved Jonsvatnet, og er avbildet på baksiden av årsskriftet i 1991.

Fra dette krysset gikk det veg ned til Moen og videre ned til fergeplassen som var på Moodden. Over Moadalen gikk det sannsynligvis en dårlig veg.

Fra Lettingvoll – Nygårdsvingen gikk det veg inn forbi Klasåsen. Den kom inn på vegen mellom Storsve og Rassveita. Fra Hyttsagen gikk det også inn en veg. Den gikk inn til Målsjøgården, og etter hvert som bureisinga kom i gang videre innover. Eli Myr forteller at vannstanden i Målsjøen tidligere var lavere, og da gikk det en veg fra deres gård Tangen og rett over der som det i dag står innsjø. Fra Målsjøen gikk det en dårlig ferdseveg oppover til Bjørsjøen.

Det var fergeplass rett nedenfor Svebakken.

Den første båten som gikk i rute på Selbusjøen, ble sjøsatt her i 1871. Den ble fraktet på spesialbygde støttinger fra Ila, oppover Nidarø og over Torgård.

Hvor de passerte Sjøla vet jeg ikke, men fra Tanemsmo gikk ferden over Bromstadtrøa, Storsve og Målsjøen.

Det var 16 hester til å trekke farkosten. Historien forteller at det var en god del prakk, og det begynte å bli ei amper stemning blant vognmennene som var engasjert til oppdraget. Ledelsen tok signalene på alvor, og skaffet til veie en del ”god” drikke før de tok fatt på Sjølapasseringen. Dette hjalp på humøret og båten kom vel fram.

De nye vegene.

Vestsida av elva fikk ny innfartsveg til bygda i årene 1874-79. Her var det sterke krefter som presset på, og behovet for en bedre veg fra Nedalen var stort. Dampskipsselskapet som drev båtruta på Selbusjøen, og sterke næringsinteresser, presset fram ei privat vegutbygging mellom Lappen og Brøttem. Les mer om dette i årsskriftet for 1991, ”Bommen på Lettingvoll”.

Veg fra Lappenkrysset og ned til Svean, samt brua og veg fra Svean opp Bergdalen til Eidstutrøa ble bygd av TEV i forbindelse med Sveanutbygginga. Dagens veg fra Hyttfossen og inn til Finnaune i Flå ble ferdigstilt i 1951.

På østsida av elva kom det veg fra Kambrua og oppover Amundsdalen fram til Lysklett i 1913. Tre år senere fra Lysklett og fram til Haugdalen. Her ble det en 90° tilknytning til gamlevegen i ca. 40 år. Ny veg opp Husbylia samt deler av Bergdalen kom i siste halvdel av 1950 åra. Vegen fra Hesttrøkrysset utover forbi Sørborgen og ned til Tanemsbrua kom ca. i 1920, og vegen opp Osbakken noe tidligere. Den første vegen opp Osbakken var svært bratt.

I 1960 åpnet nyvegen fra Lysklett skole og fram til Solemsbrua. Nye veger etter denne tid har stort sett kommet i forbindelse med boligfeltene. Ståggåvegen er et unntak. Den ble åpnet i 1986.

Til slutt en takk til alle som har bidratt med opplysninger om de gamle vegene. Det er så mange at jeg ikke nevner navn i fare for å glemme noen.

IRISRAMLO
SANDTAK

Leverer grus, pukk, matjord og bark

Terminal 4 Industriveien 63 , 7080 Heimdal Telefon 974 66 000

www.ramlo.no

GAMLE STEDSNAVN I KLÆBU

Av Kåre Haugen

I sentrum av Klæbu er det to gamle navn som nesten ikke brukes lenger. Det er Kirkesletta og Strøket.

Kirkesletta / Sletten

Kirkesletta eller Kirkesletten var mye brukt som navn tidligere.

Ola Tulluan brukte det en del i Klæbuboka gårds- og ættehistorie. Navnet omfattet i første rekke sletteområdet rundt kirka, dvs. gårdene Haugum, By – prestegården, Torven og muligens Gjellien. Det ble også snakket om Kirkesletteområdet. Da var det et noe utvidet begrep, og omfattet områder også utenfor de nevnte gårdene.

Da Klæbu kommune i samarbeid med seminaret fikk sin første grendeskole i 1939, så skulle kretsen ha et navn. Den ble i hovedsak det utvidete begrepet for Kirkesletten. I stedet for å kalle kretsen Kirkesletten krets, så ble det en forkortelse til Sletten krets og Sletten skole. Herav det gamle navnet som det nå er planer om å videreføre på en ny skole.

Strøket

I 1929 ble det nye Ljosheim bygd på tomte der COOP/Prix-butikken står i dag. Året etter etablerte Ole Devle seg med landhandel rett over for Nordal, og noen år senere Einar Holthe med lignende butikk ved Hesttrøkrysset. Med Klæbu off. pleiehjem, som det het den gangen, liggende oppe på plataet, så ble dette Klæbus nye sentrum.

Det gamle var kirka, kirkestallene og kommunehuset. Hvem som lanserte navnet Strøket på dette området vet jeg ikke. Sentrum av Strøket var utenfor trappa til kjøpmann Holthe, om lag der inngangen til legekantoret er i dag.

Marianne Sponås skal ha ære for å videreføre navnet med Strøket Frisør.

Sørborgen

Etter mye uenighet vedtok Klæbu Kommune i 1963 å kjøpe gården Sørborgen for å bygge sentralskole der. Gårdsnavnet ble videreført på skolen. Mange har spurt hva navnet kommer av. Har det ligget en bygdeborg her? Svaret på det er nei. Marit Kleven og jeg har i fellesskap kommet frem til ei forklaring på navnets opprinnelse; Gården ble i 1799 utskilt fra Lilleuglen. Den ble liggende sør for hovedbruket i retning en bergnabbe som stakk ut fra enden på Løvåsen. Mye av denne bergnabben er sprengt bort i forbindelse med vegbygging og utbedring av vegen. Navnet i starten var sannsynligvis Sørberget.

På bygdedialekt så ble berget til børje eller børja. Når dette igjen skulle skrives på litt stivt riksmål, så har børja blitt til borgen. Det samme har nok skjedd med navnet på eiendommen Borgen (Børja) som ligger under berget i dalsiden bak Halset.

Sørborgen gård

Bildet fra ca 1955 viser i forgrunnen Lilleuglen, deretter Sørborgen. Ungdomsskolebygget ligger om lag der gårdstrunet var. Videre på bildet ser vi Torp og Granmo, samt deler av Finnmyra før den ble bygd ut.

REISEN TIL DET STORE UTLAND PÅ 1940-TALLET

Av Ingebjørg Forsberg

I min ungdom sto ikke de gode inkomstmulighetene og venta på ei jente med 7-årig folkeskole. De fleste av oss ble enten hushjelper eller tauser – i påvente av å "bli gift". I årene etter krigen var det mange, spesielt jenter, som fant seg jobb i Sverige. Der var utbudet på arbeidsmarkedet stort, fortjenestene gode og butikkene fulle av alt som en ungdom kunne ønske seg. Men hvordan ta seg dit?

F ar, som var enebarn, hadde imidlertid ikke mindre enn 13 søskenbarn i en og samme familie i Trondheim. Deres mor var svensk og hadde en bror i Østersund som hver sommer ordnet jobb for noen av søsterens utallige døtre. Og nå var turen kommet til Åse som var jevngammel med meg. Hun spurte om jeg ville bli med, og vips hadde vi fått jobb begge to på et stort turisthotell ikke langt fra Järpen. Lønna var svindlende, vel 200:- kroner/md. + kost og losji på stedet. Det var ikke til å tro!

Men så var det dette med klær. Den fem år lange krigen hadde satt stopp for all utvikling på dette området, og i butikkene var det ikke rare greiene å få kjøpt. Folk sydde om gammelt og ordnet seg best de kunne. Noen ungdomsmote å snakke om forekom ikke før langt inn på 50-tallet. Ung og gammel hadde i stort samme snitt og farger på klærne. Et plagg var et plagg. Det viktigste var at klærne var hele og rene. Med folk som bodde i byen var det litt annerledes ettersom de hadde mulighet til å bevåke det som evt. kunne dukke opp i butikkene. Med andre ord var en klæbygg lett å kjenne igjen i Prinsensgata i min tidlige ungdom. Derfor skal en kanskje ikke le av jenta fra Sjøbygda som etter beste evne hadde stasa opp seg innfor byturen og sa at "no e det ingen som kaimn sjå at æ e frå Klæbu....". Nå var krigen forlengst over, men utvalget av klær og sko ikke direkte av siste skrik. Dertil var inntektene for folk i utkantstrøkene dårlige.

Med stor omsorg tok jeg til å pakke ned det peneste og mest brukbare jeg hadde i klesveien. "Annendagskjolen" som bestemor hadde sydd til min konfirmasjon var fortsatt brukbar. Ja, riktig pen var den, - i en ubestemt rosa bunnfarge med blombuketter store som tallerkner. I ukebladene begynte man se damer i langbuk-

ser, og bestemor sydde meg slike av pen lyseblå bomull. Som en ekstra piff forså hun oppbrettene og lommene med fargeglade kroklisser. Og tøyskoene mine lyste som nysnø etter at jeg hadde smurt inn dem med en blanding av vatn og kritt. Nattkjolen hadde mor skrevet etter fra Industri-magasinet i Oslo. Et par nummer for stor, men av god flanell med render i lilla og grått. Da var det værre med undertøy. Av det som i dag kalles truser var mine dallblå med strikk i beina og flossa på innsida. Hva jeg inderlig ønska, men ikke eide, var en BH! Men mor, som var en jordnær kvinne, sa at sånt fjas hadde hun aldri hatt sjøl heller. Forresten hva skulle jeg med slikt til, jeg som veide 49 kilo fordelt på 168 cm...? Av det intime utstyret manglet jeg også hofteholder. Men det var sommer og da kunne man jo gå barbeint. Under krigen hadde Lidveig Østlyng sydd ei kåpe til mor. Den var av cellulstoff, grovt fiskebeinsmønstra i lyseblått og grått. Kåpa var både for kort og for vid for meg, men i mangel på annet yttertøy kunne jeg jo for syns skyld ta den på arma. "Det sjer for snøpple ut å kammå og itj ha med sæ utapåklea" mente mor. Og så fikk det bli.

Så kom Åse og jeg oss på toget mot Østersund. Ingen som så oss behøvde tvile på hvem av oss som kom fra Klæbu. Åse kom i sommerkjole, halvstrømper, sandaler og storesøsters mørkeblå jakke. Jeg i "annendagskjolen", de nykitta tøyskoene og så kåpa hennes mor på arma.

Straks før Järpen sto vi av. På en høyde ruvet hotellet som skulle bli vår arbeidsplass. Du verden for et flott etablissement! At jeg senere ble fortalt at dette var å regne for et "klasse 2-hotell" der Hvermannsen ferierte, kunne ikke være sant, eller også bodde det bare rikfolk i Sverige. Det siste var nok mest trolig.

I en litt avsidesliggende bygning hadde det "enklerer"

personalet sine rom, og Åse og fikk dele på et. Da vi gikk til sengs første kvelden gjorde jeg den smertsomme oppdagelsen at min romskamrat hadde BH... For ikke å snakke om underbuksene hennes som var av tynt, lyst stoff og uten strikk i beina.

Første arbeidsuka holdt på å ende i suksess for mitt vedkommende. Etter at vi hadde fått befatte oss med diverse ryddejobber kom Oldfruen og spurte hva vi kunne tenke oss å arbeide med fremover. Tilbudene var flere: I kjøkkenavdelinga? Vaskeriet? Rengjøring? Disken...? Jeg hoppa høyt av glede da siste forslaget kom. Disken var mitt i blinken for meg! Der ville jeg stå i "annendagskjolen" og selge vaffer med brunost, sodd og kanskje en og annen rømmegrøt! Men da det kom til stykket skulle en aldri så liten misforståelse omintetgjøre mine drømmer. Det som svenskene kalte for "disken" var det samme som oppvasken på norsk. Det hele endte med at vi havna i kjøkkenregionen begge to. Åse i et avlukke der poteter og grønnskar ble skrellet og de enorme grytene, kasserollene og steikpannene skulle rengjøres. Den håpefulle "diskedama" ble plassert i kjelleren for å rense sild, ål og gjedder samt plukke høns og fjerne innholdet i disse. Noe slikt som plast- eller gummihansker eksisterte ikke dengang. Hva jeg gråt og lengta heim til Sjøbygda!

Men før vi kom så langt som til praksis ble det spørsmål om arbeidsklær. Ettersom jeg skulle arbeide med mat krevdes det hvite frakkeforklær, ditto skaut til å dekke håret med samt tresko på føttene. Åse, som holdt til i et avlukke som de kalte for "kypen" slapp unna denne uniformeringen, mens jeg som skulle jobbe meste tiden på koldtkjøkkenet måtte gå til nyanskaffelser av både det ene og andre, noe som arbeidsgiveren forskutterte og som siden ble trukket på lønna. De norske sedlene som jeg hadde hatt med meg fikk man ikke veksle til svenske på den tiden. Så da den første 2-ukerslønna kom hadde jeg ikke mange kronene å hente. Dertil praktiserte svenskene forskuddstrekk på skatt der også verdien av gratis kost ble påplussert bruttolønna. For rommet ble vi trukket 15 kroner hver pr/md. Nettolønna for fire uker kom derfor til å bli mellom 130:- og 140:- kroner. Men uansett; så mye penger hadde jeg aldri tjent før.

Det var en strålende vakker sommer. Nede ved elva fanns en badeplass som ble flittig brukt av personalet, men jeg torde aldri vise meg der ettersom jeg ikke hadde noen badedrakt og heller ikke hadde økonomiske muligheter til å kjøpe noen. Forresten hadde jeg også oppdagert at alle de andre jentene hadde BH... I lyse sommernetter ljomet "Livet i Finnskogarna, Nidelven" og Harry Brandelius' "Gamla Nordsjøen" fra en sveivegrammofon på danseplassen inntil, men jeg hade allerede fått erfare at

"annendagskjolen" og langbuksene med de fargeglade kroklissene ikke hørte heime i et moderne samfunn. Er du ute og går i "pysjen" fniste jentene. På kveldene gråt jeg ofte etter at Åse hadde sovna eller var på Bedehuset. Jeg var også i stor mangel på de sosiale ferdigheter som krevdes i mitt nye dagligliv, hadde vanskelig for å ta til meg at overordnede skulle tituleres samt at klæbudialekten ikke var noe verdensspråk. "Vad är det för olustigt språk denna människa talar" hørte jeg direktøren spørre Oldfruen. "Åh - hon är en av de där dumma bonnjäntorna från Norge" fnyste hun. Jeg ble livredd, sikker på at de ville sparke meg fra jobben så fort de fikk et tilfelle. For å gardere meg ble jeg tvungen til å be om forskudd på neste lønn for å kjøpe vekkerklokke ettersom jeg iblant måtte trå til kl.sju på morgenen. Hvilken skam! Åse klarte seg bedre. Hun hadde et mer nøytralt språk og var for øvrig vant til svenske forhold. Dessuten hadde hun faste arbeidstider. - Mitt i all elendigheta skrev mor og ba meg kjøpe henne ei kåpe ettersom jeg no tjente så godt...

Etter hvert fikk jeg litt nærmere kontakt med ei godt voksen dame fra Stjørdalen. Hun tok meg med til Järpen der jeg for neste lønn kjøpte stoff til et sommer-skjørt og en hvit bluse. Begge delene hjalp hun meg å sy på hotellets symaskin. Et par nette sommersko fikk jeg omsider spinket ihop til også. Men det kanskje mest nødvendige turde jeg ikke fortelle om.

Nei, det var ikke BHen, men behovet av truser. De prektige dallblå med strikk både oppe og nede fylte jo sin funksjon, men skapte store problemer da de skulle vaskes. For da jeg kom ut til klessnora for å henge opp disse og den prektige langerma nattkjolen av flanel fikk jeg sjokk. Der flagra undertøy av rosa sjarmøs og nette nattkjoler av madapolam. Ingen ungdom hadde slike klær som jeg. Jeg smøg meg tilbake og hengte opp vasken min i en garderobe.

Men som jeg lengta heim til Sjøbygda i Klæbu! Det var nesten ikke til å holde ut. Jeg hadde jo snart vært borte i 2 ½ måned, en svindlende lang tid. Det føltes som om et helt Atlanterhav skilte meg fra dem som "snakka som vanle folk". Tidvis ble jeg nesten syk av lengsel, mest etter lillebror Asbjørn men også mor naturligvis. For min første ugraverte lønn hadde jeg kjøpt litt klær til dem begge. Men kåpa til mor fikk stilles i bero. Det led jo mot høst og tid for strømper og da måtte jeg investere i en hofteholder, for ikke å si kåpe for egen del.

I mitten av september var sesongen slutt. Åse reiste heim for å fortsette sine studier til radiotelegrafist. Selv skulle jeg følge med ei jevnaldrende svensk jente - Mærit - til

hennes foreldre noen dager. De bodde i Ytterån, noen mil fra Østersund. Men tenk om vi skulle ta oss en tur til Klæbu først? I et ukeblad hadde vi nemlig lest om noe som het **haiking**. To svenske studiner hadde etter avsluttet program i Paris foretatt heimreise på den måten. I en stor reportasje kunne vi se to kjekke jenter i sportsutstyr og ryggsekker samt en utførlig beskrivelse om deres livs reise gjennom Europa med hjelp av en hevet tommeltott. Mærit og jeg leste så øyet ble stort og vått. Tenk om vi to skulle ta å **haike** til Klæbu?!

Studinene fra Paris hadde overnatta på billige ungdomsherberger, kunne vi lese, og da en trønder fortalte at det fantes et slikt på Hell var saken klar: Først **haiking** til Åre, siden tog til Hell. Dagen etterpå **haiking** til Selbu for å ta båten Kong Sverre til Klæbu. Hvilket eventyr som venta oss! Noen geografiske betenkeligheter hadde vi aldri ettersom vi heller ikke eide et kart. Jeg skrev til mor og forebudet både **haikinga** og at dagen for vår ankomst var neste lørdag.

For å sikre økonomien etter tilbakekomsten til Ytterån sendte jeg 100:- kroner til oppbevaring hos Mæritys foreldre. Det kjentes betryggende. Men vi måtte jo gå til anskaffelse av ryggsekker, og sjøl trengte jeg ei varm langbukse og trøye. Dette året lanserte Åhlens & Holms katalog noe aldeles nytt; jogge/fritidsdresser. Et praktisk klesplagg til svært overkommelig pris. Jeg bestilte en i mørkeblått med forå bukse og trøie med et påtrykt selbumønster rundt skuldrene. Da jeg så meg sjøl i speilet etterpå, var det ikke fritt for at jeg anså meg å kunne hamle opp med hvilken haikende studine som helst.

September kom med fortsatt sol og høgsommervarme. Med et par brødsriver, litt klær og gavene til de der heime i ryggsekkene med svenske flagg på lokket, tok vi eventyret fatt. Dette var langt før E-14 sin tid. På den tiden fantes bare en smal grusvei som sluttet i Åre dit det var et par mil. I dagevis hadde vi trent "haiking" foran speilet ute på gangen: Venstre bein litt foran det høyre som skulle ha en ørliten bøy. Fronten rettet mot trafikken. Venstre albue sånn passende ut fra kroppen, neven lukket med bare tommeltotten sprikende i ferdretningen. Spenningen var til å ta på der vi sto ved veikanten å venta på skyss. Jeg kunne ikke dy meg uten sa til Mærit at vi slettes ikke skulle se bort fra at folk tok oss for å komme fra Paris. Og hun var helt enig.

Men biltrafikken var ikke særlig stor på den tiden så vi tok til å rusle så smått. Etter noen hundre meter hørte vi bildur og ut av svingen bak oss kom ei ørlita skranglete motorvogn. Vi opp med tommeltottene. Bilen stoppet og en liten skinn tørr gubbe stakk ut hodet og spurte hva

vi ville. Jo, vi ville haike, vi. Gubben måpte, men ville vi ha skyss så gikk vel det an i tilfelle vi tok til takke med selskapet. Han var nemlig på vei til Åre med smågriser. Hvem som stank værst, - gubben eller leveransen - må være usakt, men sammenklemt i framsetet kom vi da fram til Åre.

Toget mot Norge gikk ikke før sent på ettermiddagen så vi brukte tida til å se oss omkring på det omtalte turiststedet. Den navngjetne sammen og fotografen Nils Thomassons butikk måtte vi se, og der kjøpte vi oss hver vårt prospektkort å 15 øre. Plutselig sto Thomasson der, iført sin vakre samedrakt. Vi neide dypt. Dette skulle bli noe å fortelle da vi kom til Klæbu!

Vel ombord på toget gjorde sulten seg påmint, men nista var forlenget oppspist. I Duved steg det på noen tømmerhoggere som straks tok fram matpakke og termos. De måtte ha lest våre tanker, for de spanderte hver sin brødskive med leverpostei.

Da toget rulla inn på Hell stasjon var det bekmørkt, men vi fikk spurt oss fram til ungdomsherberget som lå i en uthusbygning på en bondegård like ved. "Kjæm det turista så seint" utbrast den blide kona og fulgte oss til vårt nattlosji. Dagen etterpå holdt vi på å forsove oss, men vi rakk å få i oss brødskivene og melka som den hyggelige vertinna spanderte før vi ilte ut på veien i håp om haik til Selbu. Og denne gangen var vi heldige. Etter ei kort stund kom en flott bil med en like flott forretningsmann susende. Det var nok svenskflaggene som gjorde utslaget. Han skulle til Selbu, og vel der spanderte han på oss kaffe og boller før han ønsket oss god reise videre.

Det kribla i hele meg mens "Kong Sverre" stevnet utover sjøen, for en tanke hadde runnet opp i hodet: Det hadde nemlig hendt at når hyttefolk i Bjørklia fikk besøk sjøveien, så rodde de ut til "Kong Sverre" som stanset og lot dem gå i båten som venta. Og med tanke på mitt utrolig lange fravær fra ferdlandet, svenskebesøket jeg hadde med meg og alt, så jeg ikke bort fra at samme ære venta oss ute i Bjørklibukta, sa jeg til Mærit.

Ved Nessenodden begynte jeg å henge over ripa og glane, men ingen robåt syntes til. Omsider kunne jeg peike og si til Mærit at der inne er heimen min. Med ett syntes jeg at stuggu vår virka så liten her fra sjøen. Det var bare brennhuttubuskene på nedsida av vedskjulet som ruvet. Store og forvokste huka de der og avslørte sitt naboskap med utedassen. Fåraktig og vantro stirra jeg med tomme øyne mot gårdsplassen. Ikke et menneske var å se, men de måtte jo være heime ettersom ei svak røykstrimme steg opp fra murpipa. Også Mærit glante stort. "Varför

är dom inte ute och vinkar åt oss?” undret hun. Jeg ble fryktelig flau og mumla noe om att de har vel kanskje ikke fått brevet da...

Ute ved Brøttem var sjøreisa slutt og vi tok fatt på den ca. fire kilometer lange vandringa til Bjørklia der Mærit kunne kjenne seg hjertelig velkommen. Over kjøkkenbordet fortalte vi siden vidt og bredt om den over måte spennende haikinga vår som ikke hadde kosta oss mer enn noen få kroner. Om gubben med smågrisene, legendaren Thomasson, viste fram prospektkort på fjelltopper og kirker som vi forlengst hadde glømt namnet på. Men ingen så det minste imponert ut av det vi fortalte.

Da jeg fikk snakka med mor i enerom etterpå kom reaksjonen: Hva var det for tullfakter å komme rekende på måten? Haiking...? Slik var det bare tater og løsdriivere som holdt på med her i landet! Nei, noe så skammelig! Dette fikk ikke komme ut på bygda, for alle ville jo forstå at jeg kom heim som raka fant til tross for at jeg hadde tjent nesten 500:- kroner der borte! Eller hadde jeg rota bort hele formuen? Lønsslippene fra arbeidsgiveren dempet noe av kritikken, men dette med forskuddstrekk på skatt kunne ikke være annet enn uhederlighet fra svenskenes side. Det er best du blir heime no, sa mor, ettersom du ikke klarer å håndtere penger. – Før jeg gled inn i søvnen den kvelden ringte Oldfruens ord i mine ører: ”Åh, hon är en av dom där dumma bonnjäntorna från Norge...”

Dagen efter kom onkel Ottar på besök. Han jobbet ”nerri bygda” og bodde hos sin tante, Serina Grav. Jeg var utendørs, men hørte ham utbriste: ”Nei, nå’ så gæli! Ha dæm mästa gått frå Sverige og hit...?! Pænglaus da schø....! At itj ongdommen kainn lær sæ å heill ti pæng...” På mandag gikk Mærit og jeg over Ståggån for å ta busen fra sentrum og til toget i byen. På Strøket møtte vi Serina Grav som satte øynene i fritidsdressen min: ”Fær du ti ei skiboks i sammårvarma...? E d’itj ei skiboks, sei du...? Jau, æ sjer da vel at det e det. Og einn å måtta gå frå Sverige for å käämmå sæ heim da...Kelles fær du og tuille med pængåm dinn....?”

Under tilbakereisa angra jeg dypt at jeg hadde sagt ja til å følge med Mærit heim. Hennes far var en kar på nærmere 70 år, enkemann siden flere år og omgift hadde jeg fått vite. Så alt talte for at reaksjonen på vår vågale haiking ville nå orkans styrke fra en mann i bestefarsalderen. For ikke å snakke om denne stemora. Men både arbeidsklærne mine og pengereserven lå jo der i Ytterån, så det fantes ingen vei forbi.

Heimen till Mærit lå i utkanten av tettstedet. Ei lita rød stuggu med fjøs inntil, og på betryggende avstand ei smie som det røk fra. Stemora møtte oss på trappa og fortalte at middagen straks var ferdig, men først måtte hun springe over til smia og fortelle far at nu hadde vi endelig kommet. Han hadde venta oss i flera dager allerede. Svart av sot kom smeden storskrattende over tunet og hilste med lillefingeren. Inne på kjøkkenet la kona fram ei avis som han fikk sette seg på, for no måtte han først av alt få høre om den fantastiske turen vår! Jasså, vi hadde haiket. Dette var noe nytt for ham, men så artig det måtte ha vært! Sånne jenter å finne på det! Nå måtte han få høre i detalj om alt. Hvordan var det i Norge? Jeg forstår at dere hadde det moro der, klukket 70-åringen mens vi refererte vår barnslige reiseopplevelse. Den kvelden hadde jeg vanskelig for å sovne. Ord som kulturkollisjon var ikke oppfunnet den gangen.

Den troskyldige haiketuren ligger mer enn to mannsaldrer bak meg, men den fikk ingen reprise. Reaksjonene fra datidens voksgenerasjon gravla slike vid løftighet for all framtid. Hvordan det ble med Mærit kjenner jeg ikke til. Hon dro sørover og ble noen år senere Stockholms Lucia.

Av meg ble det imidlertid ingen lysbærerske, hverken i den svenske hovedstaden eller andre steder. Isteden ble det dårlig betalt sesongarbeid i mange år framover. Slabbejobber som bare ”dumma bonnjäntor från Norge” befattet seg med. Men oppstyret som den troskyldige haiketuren forårsaket i Bjørklia med omegn på 1940-tallet førte till att jeg heller ikke senere i livet gjorde meg pengelens eller ba noen om den minste økonomiske bi-stand. Skjønt behovet var sjølsagt tilstede mer enn en gang for en fattigunge fra Sjøbygda i Klæbu.

“ *I dagevis hadde vi trent ”haiking” foran speilet ute på gangen* ”

REBUS

1	Dra + dataparty	=
2	Ikke pil + bred sti	=
3	Kone + lite vann	=
4	Slette + holme	=
5	Raner + kjole	=
6	"Han med hammeren" + gå i vann	=
7	Ven + bakke + sump	=
8	Båt + kar + 19 + gaten	=
9	Rogn + haugen	=
10	Same + åsen	=
11	Hårbørste + fjellet	=
12	Pub + "i stand til"	=
13	Angel + lia	=
14	Flirte + Barbies kjæreste	=
15	Tall + 4 + åker	=
16	Elveutløp + litjelva	=
17	Ferskvannsfisk + sleng + neset	=
18	Verktøy + vika	=
19	Midtpunkt + gate	=
20	Tømmerlund + vern	=

Svar på rebus sendes på epost til redaksjon@klabuhistorielag.no

eller i brev til: **Klæbu historielag, Postboks 10, 7541 Klæbu**

Svarfrist: 1 februar 2014

Send inn ditt svar, selv om du ikke har klart alle oppgavene.

BOLIGFELT I KLÆBU - GUNNARTRØA

Av Stig I. Sjøbakk

På folkemunne er det ofte sagt Lauvåsen om boligfeltet som egentlig heter Gunnartrøa. Lauvåsen er så langt ikke bebyggt, og bortsett fra at det går en lysløype her og at det ligger et høydebasseng for vannforsyningen til beboerne i Klæbu sentrum, så er dette et uberørt område.

Grunnen til denne forvekslingen, bunner kanskje i det faktum at Gunnartrøa bare var et lite område fra først av, opprinnelig en åkerlapp med omliggende beitemark. Husmann Gunnar Eriksen f. 1763, d. 1821, ryddet Gunnartrøa omkring 1800. Bruket var på rundt 12 mål. Omkring 100-150 år senere begynte en spredt bebyggelse av området. Boligene på sørsida av riksveg 921, som var en del av den såkalte Olebyen og noen boliger ved Vinterlebakken, kan regnes til den opprinnelige bebyggelsen i Gunnartrøa. Navnet Olebyen skriver seg fra fornavnet på de som først etablerte seg der. Det

var Ole By, Ole Grav og Ole Borgen, samt Olaf By og Olaf Østhus. De første beboerne hadde adkomst direkte fra riksvei 921. Dette vises tydelig på bildet fra 1963. Olebyen lå langs riksvei 921, fra Ulstadvegen og i retning Sørborgen. Et av de aller første husene i Gunnartrøa lå på eiendommen Bjørklund og tilhørte Kåre Ulstad. Han var onkel av Kjell Ulstad, som senere regulerte og utviklet Gunnartrøa til boligformål. Kåre Ulstad kjøpte 6 mål tomt av familiegården for å bygge hus. Bygningen, som opprinnelig var en låve, ble isolert og omgjort til et bolighus.

Før veien kom (Ulstadvegen), ble hest og kjerre brukt til å frakte byggematerialer til hustomtene. Ferdelsveien var det som i dag er en gangvei fra riksveg 921 og opp til Ulstadvegen. Jan By, sønn av Olaf By, vokste opp i Olebyen og kan fortelle at han var med på å kjøre teglstein til et av husene i Gunnartrøa med hest som transportmiddel.

Utgraving av tomtene var heller ikke like enkelt som i dag. Kjell Ulstad kan fortelle at da Henry Risem i 1947 gravde ut hustomta si, skjedde det med spade og trillebår. Etter 770 trillebårlass, var tomta utgravd! Metoden var ikke unik på den tida. Tomtene til alle de eldre husene i Gunnartrøa ble gravd ut for hånd.

Blant den tidlige bebyggelsen i Gunnartrøa, må vi vel også regne med det

som kalles Hajek-huset på folkemunne. Det er det første huset du møter på høyre hånd, om du svinger inn i Ulstadveien fra riksveg 921. Lazlo Hajek kom fra Ungarn og jobbet blant annet som elektriker. Tomta, som ble skilt ut fra eiendommen Bjørklund, kjøpte han av naboen Kåre Ulstad i 1959 og satte senere opp hus på eiendommen. Det sto innflyttingsklart i 1961.

Ved Vinterlebakken, som ligger på sørsida av boligfeltet Gunnartrøa, fantes det også bebyggelse fra gammelt av. Et av de eldste bolighusene ble bygget av Arild Breines. Da Martha Devle ble enke i 1946, kom Breines til bygda for å bli butikksjef i Devles landhandel. Huset han bygget, ble senere solgt til Arvid Bakken. Litt opp-om dette huset lå gårdssaga til Torven gård. Den var i bruk frem til 1955 og hadde traktordrift. Opprinnelig lå sagbruket der boligfeltet Gammelsaga ligger i dag, derav navnet Gammelsaga. Ved å flytte saga ned i Vinterlebakken, fikk man hjelp av tyngdekrafta til å rulle tømmeret inn mot sagbenken. Saga ble senere revet og på tuftene ble det i 1968 bygget et bolighus i regi av Olaf Borgen.

De siste husene som ble satt opp før Klæbu kommune krevde en helhetlig reguleringsplan for Gunnartrøa, var huset til Øystein Ulstad og Paul Forseth. Huset til Forseth ligger på venstre side når du kommer på toppen av Vinterlebakken. Her lå opprinnelig smia på Torven. Senere ble Klæbu Møbel og Trevarefabrikk bygget på disse tuftene. Eier og driver var Aron Pedersen. Det ble produsert blant annet kjøkken og møblement til soverom på fabrikk. Produksjonen var ikke

stor etter dagens målestokk, men atskillige enheter ble produsert før geskjeften ble lagt ned i 1953. En skal ikke se bort fra at fabrikkens produkter finnes hos enkelte familier i Klæbu ennå i dag. Etter at fabrikkene var lagt ned, hadde Torven gård et "reservefjøs" på tomta. Her ble buskapen huset, mens det ble bygget nytt fjøs nede på gården i perioden 1956-57.

Klæbu Pleiehjem ekspanderte kraftig fra 1960-tallet og frem til HVPU-reformen ble innført 1.1.1991. Det økende antall ansatte ved pleiehjemmet skapte stort behov for ledige boligtomter i Klæbu. Boligfeltet i Gunnartrøa var et alternativ til Finnmyra. Gunnartrøa kunne skilte med utsiktstomter, nærhet til lysløypa i Lauvåsen og ikke minst bedre grunnforhold enn Finnmyra, og ble slik et populært alternativ. Ikke bare folk fra Klæbu søkte om å få bygge her. Også fra omliggende områder, for eksempel, Heimdal, kom det interesserte tomtesøkere. Felles for mange var, at de hadde en tilknytning til Klæbu pleiehjem.

Før området opp under Lauvåsen ble regulert til boligformål lå det to hytter i området. En av hytteeierne het Leif Goldman. Han hadde hytte i samme område som Klæbu kommunes bolig i Ulstadveien 18 ligger i dag. Dette huset ble oppført av Åsen bygg i 1996-97 og senere solgt til Klæbu kommune.

Sognepresten i Klæbu gjennom mange år, Arne Skjånes, hadde også hytte i området. Den hytta stod der boligen i Ulstadvegen 9 senere er oppført.

Klæbu kommune var blant de tidlige byggherrer i Gunnartrøa. To tomannsboliger, de såkalte lærerboligene, ble bygget

i 1963. Tomta til lærerboligene var den første i Gunnartrøa, som ble gravd ut ved maskinkraft. Entreprenør Johannes Borgen ble engasjert til jobben. Forut for byggingen var det dissens innad i kommunen, om boligene skulle plasseres i Gunnartrøa eller på Tanem. I følge Kjell Ulstad kan diskusjonen skrives på kontoen for et gammelt motsetningsforhold i Klæbu, som bunner i at Nidelva deler bygda i to. Lærerboligene ble senere solgt ut av kommunens eie, og i dag bor bygdas ordfører i en av dem. Kommunelege Torske, som også har hatt husvære i en av lærerboligene, fikk æren av å bebo den første kommunale legeboligen. Den ble bygget på nabotomta til distriktslege Halfdan Bryn. Bryn hadde kjøpt tomt av Kjell Ulstad og bygget egen bolig først på 1970-tallet. På den tiden hadde kommunen begynt å bli restriktive til Ulstads tomtesalg. En helhetlig reguleringsplan ble etterlyst. Reguleringsplan for Gunnartrøa ble oversendt til behandling i Klæbu bygningsråd 25. september 1970. Planen omfattet eiendommen Torven med 18 dekar udyrket mark, videre eiendommen Trøan med 5 dekar dyrket jord og 25 dekar udyrket mark, samt 10 dekar udyrket mark fra Klæbu prestegård.

Utskrift av møtebok for Klæbu bygningsråd datert 20. april 1971, viser at bygningsrådet godkjenner reguleringsplanen.

Det var ingen selvfølge at en reguleringsplan for Gunnartrøa skulle skje i privat regi. Kommunen hadde etter hvert fått kompetanse i egne rekker, men likevel ble Kjell Ulstad gitt anledning til å starte reguleringsarbeidet. I ettertid har han fundert litt på hvorfor. Et viktig moment i så måte, var nok alle de private brønnene som fra gammelt av fantes i området. De tidligste beboerne i Gunnartrøa og beboerne i Olebyen tok vannet sitt der i fra. Brønnene måtte saneres og vannforsyningen erstattes med kommunalt vann. Kjell Ulstad tror at kommunen vurderte det lettere for ham, å komme til enighet med de som hadde vannforsyningen sin fra foten av Lauvåsen, enn om kommunen skulle starte denne prosessen.

Utbyggingen av Gunnartrøa gikk i etapper. Første etappe var etableringen av et avløpssystem for beboerne omkring Vinterlebakken, Prosjektet var et samarbeid mellom Øystein Ulstad, Arvid Bakken, Trygve Storsve, Paul Forseth og Kjell Ulstad. Sammen med entreprenør Johannes Borgen, besørget de tilkobling til det kommunale kloaknettet. Det ble mange tunge tak, der ni tommers sementrør ble lagt som rørgate. Johannes Borgens oppfinnsomhet og maskinbruk var til stor hjelp i dette arbeidet

Utbyggingen av trekanten mellom Vinterlebakken, Røsslyngvegen og Ulstadvegen ble andre etappe. Her ble det for første gang benyttet plast avløpsrør. Dette lettet grunnarbeidet betraktelig. Fra avkjøringen i Vinterlebakken, var Ulstadvegen på denne tiden kjørbare med bil til det såkalte «Roanrommet». Denne tomte bygset i sin tid besteforeldrene til dagens eier, Olav Roan fra Torven. Senere kjøpte Olav og Tone Roan tomte, og satte opp bolighus der. Fra «Roanrommet» og nordover, fulgte Ulstadvegen en led som var brukt fra gammelt tilbake. Røsslyngvegen ble derimot anlagt helt fra grunnen av. Utførende entreprenør i denne fasen var maskinholder Terje

Stamoen fra Alvdal. I tillegg var studenten Ole Bromseth med på arbeidslaget. Det ble behov for mye fjellsprenging i denne etappen, men med hjelp fra de nevnte to og med Kjell Ulstads egen innsats, ble Røsslyngvegen ferdig bygd frem til krysset med Ulstadvegen. Vegbyggingen fortsatte videre i traseen til Ulstadvegen og frem til grensa mellom eiendommene Ulstadvegen 13 og 15. Her ligger grenseskillet mellom Torven og Prestegården, tidligere markert med et gjerde. Gjerdet startet ved Vinterlebakken og gikk ute på kanten av åsen parallelt med traseen til Ulstadvegen. Ved Ulstadvegen 13 skrådde gjerdet nedover til riksveg 921. Om du står ute på kanten av Ulstadvegen og ser ut over bygda, finner du ikke noe gjerde i dag. Men eiendomsgrensen går som før, der gjerdet gikk, med eiendommen til prestegården på høyre side av gjerdet og eiendommen til Torven på venstre side.

Mange jevnaldrende flyttet til de nye boligene i Røsslyngvegen og Ulstadvegen. Og mange fant tonen på fritida. På Gammelsaga, der det i dag ligger et nytt boligfelt, var det den gang en skotthyllbane, hvor det ble arrangert både konkurranser og belivede fester med deltakere fra både Gunnartrøa, Olebyn og Klæbu for øvrig.

Tredje etappe av utbyggingen pågikk i perioden 1976 -1977. Da fullførte man kloakkanlegget fra riksvei 921 og opp til avslutningen av forrige byggetrinn ved Ulstadvegen 13 og 15. Dovre entreprenør AS som under ledelse av prosjektleder Terje Opdal fikk entreprisen, gjorde ifølge Kjell Ulstad, en utmerket jobb. Terrenget var både bratt og med mye stein, men det stoppet ikke de erfarne folkene fra Dovre entreprenør AS. Siste etappe av utbyggingen var fullføringen av Ulstadvegen, som er gjennomfartsåren i Gunnartrøa i dag. Det som gjensto, var nedkjøringen forbi den gamle bebyggelsen og inn på riksveg 921. Veitraseen gikk langs en bekkedal, som ble oppfylt for dette formålet.

Det siste huset som ble bygget i Gunnartrøa, ble satt opp i 2012. Da var den siste tomte bebygde.

Kilder:

Kjell Ulstad,
Jan By,
Kåre Haugen,
Klæbuboka bind II, side 218

Bilder gjengitt med tillatelse fra Norkart/Geoservice, Geovekst og Statens Kartverk.

Giktmaskin og fiolin laget av Jo Hyttsagen.

Foto: Eivind Unsmo

UTBYGG PÅ SNEKKERVERKSTEDET

Av Stig I. Sjøbakk

Svein Rikstad er kjent som en nevenyttig kar, med interesse for forgangen tid. Etter å ha påpekt behov for vedlikehold på snekkerverkstedets nordside, fikk han forespørsel fra bygdemuseets representanter om å ta jobben med å sette i stand det forfalne.

I utgangspunktet skulle veggen kles igjen med ny panel. Under arbeidet ble det klart at det hadde vært et utbygg på huset, som i tidens løp var blitt ødelagt av takras og snøtyngde. Utbygget hadde i sin tid huset en bensinmotor. Før elektrisk strøm var tilgjengelig i Sjøbygda, var bensinmotoren uunnværlig for snekkerverkstedet. Via et sinnrikt system av akslinger, drivhjul og reimer, drev den snekkermaskinene i verkstedet, samt en klyvsag i saghuset ved siden av.

Det var Ole Olsen Bjørklimark, f. 1863 d. 1955, som bygde opp både snekkerverkstedet og den tilhørende saga. Til daglig ble han kalt "Markin". Han var kjent som en svært dyktig finsnekker, og mange av hans møbler er å finne både i og utenfor Klæbus grenser. Brudestolene som står i Klæbu kirke, er hans verk. Han laget også tolv stoler til den gamle kommunestyresalen. Disse var i bruk inntil det nye rådhuset kom i 1990. Noen av stolene, blant annet ordførerstolen som har en litt høyere rygg, står på Teigen bygdemuseum. Om dagens ordfører skulle ønske litt historisk sus i kommunestyresalen, kan det anbefales å ta stolen i bruk igjen.

Etter at byggesakstegninger og søknad var godkjent, ble byggearbeidet startet opp. Det opprinnelige tilbygget var antakeligvis satt opp på pæler. Nybygget fikk isteden en gråsteinsmur som fundament, en tro kopi av den muren verkstedet hviler på. Panelet til nybygget ble hentet fra Tanem Sag og Høvleri. For å stå i stil med hovedhuset, har panelbordene fått freste kanter, likt med den gamle bordkledningen. Taket ble belagt med bølgeblikkplater. Disse er av en gammel modell, som neppe fås kjøpt i dag. Heldigvis ble det funnet fire plater av den gamle typen. De gled fint inn i den stilen som resten av bygget har.

Naboen til snekkerverkstedet, Svein Tanemsmo, hadde tatt vare på den opprinnelige døra. Den er nå restaurert og kommet på plass igjen. Ennå er tilbygget litt "lyst i letten", men med ytterligere strøk tjærebeis og tidens tann til hjelp, vil nok bygget etter hvert fremstå som i fordums tider.

Kilder: Kåre Haugen og Svein Rikstad

HISTORIEN OM SALEM BEDEHUS

Av Terje Holmli, fra styret for Salem Bedehus

Klæbu Indremisjonsforening som ble stiftet 14.juli 1891, hadde i flere år drøftet nødvendigheten av et bedehus i den nordre delen av bygda.

På et møte hos Ole Sneeggen i jula 1906 ble man enige om å foreta en innsamling til bedehus i Rønningen skolekrets. Etter vel et halvt år var den valgte komite kommet så langt med tegningen av bidrag at byggingen av den grunn kunne begynne, men byggetomten var ennå ikke bestemt.

Det var imidlertid tilbudt 3 tomter med fri grunn:

- Tomt 1: av Ludvig Lysklett
- Tomt 2: av Lars Rønningen ved Sellesbakken
- Tomt 3: av Peder Rønningen ved Rønningen skole

Den 7. august 1907 holdtes møte på Ulsethlien, hvor også de som hadde tegnet bidrag var innkalt. Møtets hensikt var å avgjøre hvilken av de tre tomtene som skulle benyttes. Av de som møtte var det 29 som hadde stemmerett i saken.

Tomt gitt av Peder Rønningen ved Rønningen skole ble valgt og undertegnet av foreningens styre: Ole Sneeggen, Lars Forseth, Paul Norseth og Ole Bostad. Så langt fra møtet hvor plasseringen ble vedtatt.

For å få satt byggingen ut i livet måtte det materialer og penger til. Det foreligger liste over navngitte personer, kvinner og menn, som har bidratt med gaver.

Høsten 1907 ble Salem bedehus bygd og innviet allerede 8. januar 1908 av Anders Forfang, som da var kretssekretær i Trøndelag Indremisjonskrets. Foruten de gitte materialer og frivillig arbeid kostet huset ca. kr. 2.500,-.

Husets gjeld ved innvielsen var kr. 1.500,-.

Kroner 1.000,- ble opptatt som lån i Klæbu Sparebank.

Ole Sneeggen sto som kausjonist og lånte ut resten av gjelda kr. 500,-.

Fram til 1939 var Klæbu Indremisjonsforening ene-eier av huset.

På styremøte i Indremisjonsforeninga 14. april 1939 hos Haldor A. Grendstad ble følgende behandlet: En forespørsel fra styret i Salem bedehus om Indremisjonsforeninga var villig til å stå som eier av bedehuset Salem sammen med Rønningen Kinaforening (nå Norsk Luthersk Misjonssamband) og Klæbu nordre forening for Det Norske Misjonsselskap. Det ble besluttet å sende styret skriftlig svar på forespørselen, som ble innvilget.

Tilstede på møtet var: Haldor A. Grendstad, Petter Krokbakken, Peder Bøe, Gjertrud Østhus, Anton Haugen, Sigrid Storø og Eskild Bostad.

Fra dette møtet ble tre misjonsorganisasjoner eiere av Salem bedehus. Huset ble også benyttet som skolelokaler.

Årene gikk og huset begynte etter hvert å forfalle, og noe måtte gjøres. I 1955 ble huset revet og flyttet etter god gammeldags dugnadsånd. To svært aktive personer i denne perioden var Eskild Bostad og Olav Heggheim. Ny tomt ble på Storugla, på grensa mellom eiendommene til Anton Haugen og Olav Heggheim. Huset fikk også en liten utvidelse, som besto av større kjøkken og gang. I februar 1957 ble Salem bedehus på nytt innviet og tatt i bruk.

I ettertid viste det seg at grunnforholdene var dårlige der huset ble plassert og dette bar huset preg av etter hvert. Årene 1977 til 1987 ble en dårlig periode for Salem Bedehus.

Bedehuset mottok i februar 1986 en testamentarisk gave fra Sivert Devle, Stavlund. Gaven var på hele 100.000 kr og skulle brukes til istandsetting av huset. Bankkontoen var fra før ganske slunken, så gaven var kjærkommen.

Man hadde lenge visst at huset sårt trengte en heloverhaling og styret så nå ansvaret og muligheten for å gjøre noe med saken. Arbeidet skulle imidlertid vise seg å bli langt mer omfattende og tidkrevende enn først antatt.

Bostadgrendas snekker og tusenkunstner Gunnar Holten ble satt på saken, og han påtok seg ansvaret som arkitekt og byggeleder. Det ble gravd ut ny tomt på yttersida av huset hvor en ny grunnmur i 3 meters høyde ble støpt. Huset ble med stort hell flyttet over til den nye muren, og dermed fikk det sokkeletasje også i motsetning til før da det bestod av kun én etasje.

Flyttinga frigjorde også nytt parkeringsareal mot veien. Et nytt inngangsparti, med toaletter og trapp til kjeller og loft ble tilføyd huset. De gamle tømmerveggene ble isolerte og huset fikk nytt panel utvendig og innvendig, samtidig som det ble satt inn nye vinduer. Huset har også fått ei koselig loftstue som er mye brukt i forskjellige anledninger. Sokkel-etasje består av en romslig storsal på 70 kvm, WC, dusj, garderobe, diverse lagerrom og egen inngang. I første etasje er det kjøkken, hall, WC og forsamlingslokale for 60 personer.

Salem bedehus fremstår i dag som et lyst og trivelig lokale som vi i den nordre del av Klæbu kan være stolte av og som vi håper skal være til nytte og glede i mange år fremover.

Restaureringsarbeidet har pågått over mange år og det har kostet både i kroner og øre, og ikke minst arbeidstimer. Det meste er gjort på dugnad, ingen nevnt ingen glemt.

Også de som har gitt materialer, utstyr og pengegaver fortjener en stor TAKK! Mye av bygdas misjonsarbeid har sin base her. Men bedehuset leies gjerne ut til dåp, konfirmasjon, bursdager, minnesamvær og lignende.

Utleien er med på å betale kostnadene for huset, men det er nok den årlige Bedehusbasaren som har størst betydning for økonomien.

FORSET GRUS AS

Transport . Maskinarbeid . Brøyting

Ta kontakt

Telefon 90 06 12 22

Telefaks 72 83 12 72

post@forset.no

www.forset.no

Vi leverer grus, pukk og jord til hele trøndelag, direkte fra vårt anlegg i Klæbu (20min fra Trondheim sentrum). Vi utfører også graving, brøyting, strøing, riving, spyling og kosting. Krokobil for containere og maskinflytting. Vi har gode priser og rask levering. Komplette løsninger til private og entreprenører, små og store lass.

RAMLO TRANSPORT AS

TANEMSFLATA, KLÆBU – 7549 TANEM
TLF : 72 83 27 60 – FAX : 72 83 23 99

Vi leverer alt innen sand, grus, pukk,
singel og matjord
Vi utfører også maskinflyttinger, masse-
transport og snøbrøyting
Vi leier ut containere og hjullastere til
forskjellige formål.

Har du strøsand for vinteren?

KONTAKT OSS FOR TILBUD.

Roar: 900 66 200 - Stein Kåre: 950 78 000
www.ramlo-transport.no - firmapost@ramlo-transport.no

KLÆBU TAXI

Tlf. 72 83 29 30

**UTFØRER OGSÅ TRANSPORT
MED MINIBUSS**

Skal du reise til Syden fra Værnes?
Kontakt oss om transport.

Selli Rehabiliteringssenter AS er en rehabiliteringsinstitusjon innen spesialisthelsetjenesten. Senteret drives etter avtale med Helse Midt-Norge RHF og ligger i Klæbu, 18 km sør for Trondheim. Vi driver aktiv og tverrfaglig rehabilitering av pasienter med hjerte-/karsykdommer, lungesykdommer, større bløtdelskirurgiske operasjoner, kreft, multi-traumer og ortopediske lidelser. Vi har både døgntilbud og dagtilbud. I samarbeid med Lungeavdelingen på St Olavs hospital og Astma- og allergiforbundet driver vi rehabilitering av kronisk lungesyke. Institusjonen har et godt utviklet kvalitetssystem og er ISO 9001:2008 sertifisert.

Vi har en godt utstyrt fysisk avdeling og treningsbasseng som holder 34°C, døgnbemannet sykepleieavdeling og et kjøkken som lager variert og næringsmessig god mat. I samarbeid med pasienten utarbeides individuelle behandlingsmål for oppholdet.

Vi har allmennlege, ortoped og lungelege tilknyttet institusjonen.

Søknad om opphold sendes til ReHR (Regionalt Henvissningsmottak for Private Rehabiliteringsinstitusjoner i Midt-Norge).

Vi har også muligheter til å tilby selvbetalende opphold.

Ta kontakt hvis du har noen spørsmål, telefon 72 83 43 00

Selli
Rehabiliteringssenter AS

coop prix

3% kjøpebonus for TRONDOS-medlemmer

SOMMERTUREN

Av Atle Magnus Elverum

I Klæbuboka som utkom i 1973 står det i bind II forfattet av Ola Tulluan om Moen.

“Ved Rasveita, eit lite vatn som høyrer garden til, låg den gamle setra. Like ved denne er det restar av eit gamalt skifersteinbrot”.

De her ordene var den utløsende faktor til at jeg foreslo for resten av historielagstyret at sommerturen burde gå dit. På forhånd hadde jeg vært på sondering og antatt at en bergvegg liggende i nærheten av Rasveita, var restene av bruddet. Bergveggen hadde for så vidt til dels skifrig stein, men ikke direkte spor av menneskelig aktivitet.

Allikevel tenkte jeg det kunne finnes spor under tykke moselag og skogsbunn. Men etter en samtale med Klaus Grenstad, ble jeg overbevist om at den bergveggen som antatt skulle være et skifersteinsbrudd, ikke hadde hold. Det før omtalte bruddet er nok det som ligger i Steinsdalen oppunder Storåsen. Til tross for at skifersteinsbruddet ikke lå på det tenkte stedet ved Rasveita, hadde nok stedet en forbindelse til skifer allikevel. Veien gikk som kjent før forbi her og stedet ble brukt til en form for omlasting før ferden gikk videre.

Så får turen i sommer heller stå som en minnerik opplevelse med gode historier fra bureisingstiden holdt av Ann-Mari Haugness og med litt feilinformasjon fra undertegnede.

Det er ikke alltid like enkelt å finne en julegave som faller i smak.

Hva med et gavebrev i fond?

Julegaven som alle husker!

Et gavebrev er et engangskjøp eller en spareavtale i ett av våre aksje- eller rentefond til en person du ønsker å gi en oppmerksomhet.

Enten det gjelder julegaven til den som har "alt", bursdager, dåp, bryllup eller konfirmasjon er dette en gave som vil bli husket!

En viktig årsak til dette er at andeler i fond kan oppnå en langt høyere avkastning enn det som er mulig ved tradisjonell bank-sparing over tid.

I Klæbu Sparebank har vi verdipapirfond for en hver smak med ulike muligheter for avkastning i forhold til ønsket risiko og forventet sparetid.

Ta kontakt med en av bankens rådgivere så får du vite mer om:

- hvilken avkastning kan jeg forvente?
- kan sparepengene tapes?
- hvilke fond passer til min gave?

PS! Ikke vent for lenge – det er snart jul

**Klæbu
Sparebank**

post@klabu-sparebank.no www.klabu-sparebank.no Tlf.: 04358

GLIMT FRA VÅRE GAMLE KIRKEBØKER

Av I. Forsberg

Ugifte mødre hadde lav status i gamle dager, og kirka gjorde ikke situasjonen lysere. Herrens tjenere var spesielt opptatt av å vite hvor mange ganger den enkelte barnemora hadde ”syndet”, dvs hvor mange samleier hun hadde hatt og gjerne med hvem. Og svarene ble siden notert i kirkeboka. Refererte notater er ført i pennen av prestene far og sønn Darre.

Fra Klæbu Kirkebok: 1821 den 2. Juni;

Født. Uægte Barn Ingeborg MatzDatter TanemsKleven. Forældre: Ingeborg JohnsDatter QenildsPlads, (antaglig husmannsplass under gården Nettet. Red. anm.)Tjenestepige, og UngKarl og Artillerist Mads Kristophersen Timmervold. Bemældte Barnefader er indkommet fra Melhuus Sogn, og er Barnemoderens 3die Lejermaal: Den 1te Gang med Erik Sivertsen Fladaas paa Byaasen. Den 2den Gang ved Hans Aasen Havdal som i inbemældte Aar atter er udlagd som Børnefader; Jæmfør nr. 4 o 5 iblandt Fødte Mankion. 3dje Gang ved oven anførte. Quindemennesket ble besvangret af den undre anførte Soldat.

1825. Femte Søndag i Fasten

Døbtes Andrea Kierstina, - uægte Barn. *Forældrenes Navne, Stand, Haandtering og Bopæl:* Et løst Qvindemenneske fra Trondhjem. Faderen blev ved Daaben opgivet at være Kommandosoldat Sørensen i Trondhjem. Er kun separeret ifra sin Kone. Barnemoderens Navn er Ingeborg PedersDatter, født i Klæbo, men lever forlængst i Trondhjem. Hun skal der henføres til DomKirkens Sogn. Fadderene visste ej at opgive om hun havde noget fast Opholdstæd i Byen eller er hun en Løsgjængerinde? Det anførte Barn er hendes 2det uægte Barn. Faddere: Barnemoderens Moder Kierstina LarsDatter Kammbro, ogsaa en løs Qvinde opholdende sig i Trondhjem. 2. Skibsbygningsmand Vigtel og Kone. 3. Skræddersvend Peder Madsen fra Trondhjem. Pigen Ane JohnsDatter Bradsberg.

Trolovelser:

Når det gjaldt valg av ekteskaps partnere lå det ikke så lite av praktiske og økonomiske vurderinger bak frieriet. Blant ubemidlede finner en ofte at bruden var betydelig eldre enn brudgommen. Ei taus på 35-40 år hadde vanligvis greid å skaffe seg både litt husgeråd og sengetøy. Dessuten rakk hun ikke å sette så mange barn til verden, noe som holdt litt av fattigdommen borte. Enker

med eget husvære var også populære blant drenger og andre fattiggutter, mens de bedre situerte gjerne sikra seg omsorg på eldre dager ved å gifte seg med betydelig yngre kvinner.

31. December 1827 anmeldte Enkemand og Medhielper Lars Larsen Tulluan, 73 Aar gammel, sin Forlovelse med den agtværdige Pige Ingeborg OlsDatter Boestad, 31 Aar gl. Forlovere: Brudens Fader, Ole Bergsvendsen Boestad og Brudgommens Broder Hans Larsen Lilugelen.

Løverdagen den 10. April 1830.

Anmeldte sig Ungkarl Mentz Estensen Ulseth 32 Aar gammel at vilde indtræde i Ægteskab med Huusmandsenken Gunnild Thoresdatter Eggan, 52 Aar gammel. Forlovere vare Gaardmand Ole Olsen Haugum og Husmand Peter Olsen Lettingvold. Naar Attæst angaaende Skiftet mellem Enken og hendes Børne forevises skeer Tillysning.

Den 27de September 1830 anmeldte Ungkarl Jens Andersen Langland 27 Aar gl. sin Forlovelse med HuusmandsEnke Gunnild HenriksDatter Liluglemoen. Hun er omtrænt 60 Aar. – Fæstemanden, født i Flaa Sogn, har siden 6 Aar været indkommet i Klæbo Præstegæld. Tillysning skeer 1te Gang paa 17. Søndag efter Trin. ved Tiller.

Aar 1834 den 2. Mai anmeldte Ungkarl Ole Haftorsen Hougtroen 31 Aar sin Forlovelse med Kari Pedersdatter Grindvold 42 Aar gammel. Første Gangs Tillysning skeer Trefoldigheds Søndag.

År 1840 den 8. Mai anmeldte Enkemand og Kaarmand Peder Johnsen Storugelen, 56 Aar gammel, Forlovelse med GardmandsDatter Pige Jonette IngebrigtsDatter Halseth 24 Aar. Forlovere: Gaardmand Ingebrigt Halseth og Esten Øvnet.

Historielaget

Elgen er ikke historieløs!

Mange år etter at Finnmyra ble omgjort fra utmark til boligfelt, benytter den fortsatt sine gamle trekkveger og forsyner seg av det som måtte tilbys i en villahage.

Foto: Stig I. Sjøbakk